

Dansekunstneres økonomi og arbeidsvilkår under koronapandemien i 2020

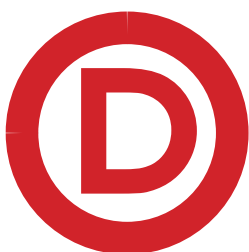

**En spørreundersøkelse foretatt av
Norske Dansekunstnere og Danseinformasjonen
våren 2021**

NORSKE DANSE_ _KUNST NERE_

Norske Dansekunstnere er et uavhengig fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Norske Dansekunstnere samler dansekunstnere i Norge på tvers av tradisjoner, stiler og genrer. Norske Dansekunstnere har som formål å fremme og ivareta medlemmenes kunstneriske, faglige og økonomiske rettigheter og interesser, å bedre deres arbeidsvilkår og lønnsnivå, og å tilby rådgivning. Et like viktig formål er å fremme dansekunstens posisjon i samfunnet og påvirke til en helhetlig offentlig politikk for dansekunst.

www.norskedansekunstnere.no / kontakt@norskedansekunstnere.no

DANSEINFORMASJONEN

Danseinformasjonen er det nasjonale kompetansesenteret for dansekunst og en ideell stiftelse. Formålet med virksomheten er å fremme, synliggjøre og informere om dansekunst. Danseinformasjonen ble etablert i 1994 og holder til i Dansens Hus i Oslo, hvor de også er eneaksjonær. Danseinformasjonen har et stort nettverk i scenekunstheltet, er faglig oppdatert og tilbyr rådgivning, informasjon og tjenester til kunstnere, studenter, publikum, presse, politikere og myndigheter.

www.danseinfo.no / post@danseinfo.no

Copyright © Norske Dansekunstnere og Danseinformasjonen
Publisert: Januar 2022

Design og omslag: Sindre Jacobsen/Danseinformasjonen
Forsidebilde: Hovedscenen, Dansens Hus
Foto: © Dansens Hus

Trykk: 07 Media
Trykket i 50 eks.

INNHALDSFORTEGNELSE

s. 2	1.0 INNLEDNING
s. 4	2.0 SAMMENDRAG
s. 7	3.0 DEMOGRAFI OG ØKONOMI
s. 7	3.1 Demografi blant dansekunstnerne i undersøkelsen
s. 8	3.2 Unstnerisk virke og utdanning
s. 8	3.3 Inntekt
s. 9	3.4 Kunstneres arbeidssituasjon og tilknytningsforhold
s. 10	3.5 Permitteringer under pandemien
s. 10	3.6 Dansekunstneres ulike inntektskilder
s. 11	3.7 Forventninger og realiteter rundt kunstneres inntektsutvikling i 2020
s. 12	3.8 Gjennomsnittlige arbeidsrelaterte utgifter og dekning av disse under pandemien
s. 13	3.9 Avlysninger og utsettelse av kunstneriske visninger og prosjekter
s. 14	3.10 Nye inntektsstrømmer
s. 15	4.0 KOMPENSASJONS- OG STIMULERINGSTILTAK FOR DANSEKUNSTNERE UNDER KORONAPANDEMIEN
s. 15	4.1 Har dansekunstnere søkt kompensasjons- og stimuleringsordningene?
s. 17	4.2 Hvorfor søker man ikke?
s. 18	4.3 Har dansekunstnere blitt kompensert?
s. 19	4.4 Behov for andre ordninger?
s. 20	4.5 Dansekunstneres økonomiske situasjon i 2020
s. 22	5.0 DIGITALISERING OG PSYKISK HELSE
s. 22	5.1 Nye arbeidsmetoder
s. 23	5.2 Digitale plattformer og livestrømmede forestillinger
s. 24	5.3 Økonomi i det digitale
s. 25	5.4 Mer eller mindre digitalisert?
s. 26	5.5 Legge ned virksomheten eller fortsette?
s. 27	5.6 Psykisk helse
s. 28	5.7 Tanker om fremtiden
s. 30	6.0 OPPSUMMERING
s. 32	Sluttnoter
s. 33	APPENDIX: UNDERSØKELSENS SPØRSMÅL

1.0 INNLEDNING

Danseinformasjonen og Norske Dansekunstnere har til denne undersøkelsen innhentet informasjon fra dansekunstnere i Norge for å kartlegge pandemiens økonomiske konsekvenser for denne kunstnergruppen. Dette har vi gjort fordi vi ønsker å vite mer om dansekunstnernes inntekter og arbeidsvilkår generelt, men spesielt knyttet til 2020 som var koronapandemiens første år. Tidligere levikårsundersøkelser har vist at dansekunstnere er blant de kunstnerne som har svakest økonomi og lavest kunstneriske inntekter.¹ Det er derfor interessant å innhente oppdatert kunnskap om inntektene til dansekunstnere i Norge.

Kulturrådet har foretatt flere undersøkelser av hvordan koronapandemien har påvirket kunsten, blant annet Menon Economics rapport *Vurdering av tiltak for kultur-næringen under koronakrisen*. Felles for disse undersøkelsene er at dansekunstnere plasseres i felles kategorien scenekunstnere, som fører til at dansekunstnerne kommer ut med høyere gjennomsnittsinntekt fordi skuespillere generelt har høyere inntekt enn dansekunstnere. Dette er blant annet en konsekvens av at det er færre muligheter for fast ansettelse for dansekunstnere enn for skuespillere, samt at flere skuespillere jobber i film- og TV-bransjen, hvor honorarsatsene ofte er høyere.

Dansekunsten er den kunstarten i Norge som er minst institusjonalisert, og svært mange dansekunstnere livnærer seg som selvstendig næringsdrivende i en prosjektbasert økonomi. Dette omtales gjerne som blandings- eller lappeteppeøkonomi, hvor inntjeningen kommer fra ulike hold og man selv gjerne har flere ulike roller. Det er ikke uvanlig å være både produserende, skapende og utøvende. I denne økonomien er honorar- eller lønnsutbetaling i stor grad knyttet til selve gjennomføringen, noe som har store konsekvenser når man grunnet en pandemi ikke kan gjennomføre aktiviteter som planlagt. Dansekunst er en scenisk uttrykksform, som i størst grad utøves i direkte møte med publikum. Pandemien, med dens nedstengning av fysiske møteplasser, har i særlig grad rammet de kunstformene som baserer seg på publikumsaktiviteter. Vi har derfor ønsket å kartlegge dansekunstneres situasjon spesielt for å få innblikk i hvordan pandemien har rammet dem. Vi har også vært opptatt av å kartlegge hvordan de ulike kompensasjonsordningene har fungert, og i hvilken grad dansekunstnere har kunnet nyttiggjøre seg disse ordningene.

Målgruppen for undersøkelsen var aktive dansekunstnere, enten de jobber utøvende eller skapende og uavhengig av om de definerer seg som dansere, dansekunstnere,

koreografer eller pedagoger. Undersøkelsen ble sendt ut til alle Norske Dansekunstners medlemmer (ca. 900 personer) og har vært annonsert i initiativtakernes plattformer på sosiale medier og gjennom Danseinformasjons ukentlige nyhetsbrev (over 1000 abonnenter). Vi opplevde engasjement rundt undersøkelsen og flere kunstnere delte lenken videre med oppfordring om å besvare undersøkelsen. Undersøkelsen var anonym.

Norske Dansekunstnere (heretter NoDa) er et uavhengig fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Forbundet driver lobbyvirksomhet rettet mot regjering og storting, Norsk Kulturråd, kommuner og fylker, med saker som skal fremme dansekunsten i Norge. I tillegg er Norske Dansekunstnere en interesseorganisasjon som synliggjør dansekunsten utad i samfunnet og er et faglig sentrum for medlemmene.

Danseinformasjonen (heretter DI) er det nasjonale kompetansesenteret for dansekunst og en ideell stiftelse. Formålet med virksomheten er å fremme, synliggjøre og informere om dansekunst. Danseinformasjonen ble etablert i 1994 og holder til i Dansens Hus i Oslo, hvor de også er enesaksjonær. Danseinformasjonen har et stort nettverk i scenekunstheltet, er faglig oppdatert og tilbyr rådgivning, informasjon og tjenester til kunstnere, studenter, publikum, presse, politikere og myndigheter.

Spørsmålene er utviklet av en arbeidsgruppe bestående av Eva Grainger og Ine Vie fra NoDa og Marianne Albers og Sigrid Ø. Svendal fra DI. Vi har imidlertid latt oss inspirere av lignende undersøkelser, både levekårsundersøkelsen fra Telemarksforskning fra 2013 og en koronaundersøkelse gjort blant musikere i 2020. I tillegg har vi også hatt dialog med Skuespiller- og danseralliansen (SKUDA) og innlemmet noen spørsmål de har stilt i tidligere undersøkelser. Å bruke tidligere stilte spørsmål er gjort bevisst, da det vil gjøre det mulig å sammenligne svar

fra denne undersøkelsen med tidligere undersøkelser og dermed kunne se utviklingen over tid. I gjennomgangen av funnene i denne undersøkelsen har vi imidlertid ikke hatt kapasitet foreløpig til å gjøre sammenligninger med resultater fra tidligere undersøkelser.

Undersøkelsen ble åpnet 12. april 2021 og var åpen for svar frem til midten av mai. Tidsperioden ble valgt fordi mange frilanskunstnere må forholde seg til selvangivelsen i denne perioden og dermed har de lettere tilgang til siste års økonomitall. SurveyMonkey ble brukt som plattform for å innhente svar.

Undersøkelsen har totalt 209 respondenter, men ikke alle har besvart alle 61 spørsmål. Vi refererer til hvor mange respondenter som har besvart de ulike spørsmålene, der dette er relevant.

Siden utvalget er basert på frivillig deltakelse kan vi ikke være sikre på om svarene og resultatene i undersøkelsen er representative for dansekunstnere generelt. Det vil alltid være en fare for at de som kommer dårlig/dårligst ut, har størst motivasjon til å svare på slike undersøkelser. I så fall kunne man forvente at svarene i enda større grad gikk i negativ retning. Det gjør de ikke. Tvert imot har vi blitt overrasket over variasjonene i svarene og at en del av områdene vi har søkt informasjon om, ikke ser så ille ut som fryktet. Svarene på de demografiske spørsmålene i undersøkelsen vitner imidlertid om at det er god representasjon i alder, og at de gjennomsnittlige dataene speiler det bildet og den informasjonen vi har om kunstnerne fra tidligere.

Svaralternativene varierer gjennom undersøkelsen. Vi har inkludert både envalg- og flervalgsspørsmål, og i flere tilfeller vil derfor ikke prosentene gå opp i 100 %.

2.0 SAMMENDRAG

Denne undersøkelsen besto av 61 spørsmål som hadde til hensikt å kartlegge dansekunstnernes økonomi i 2020, og med det få mer kunnskap om hvordan koronapandemien har påvirket deres økonomiske situasjon. Vi har også spurt om dansekunstnere har søkt kompensasjons- og stimuleringsordninger. I tillegg til økonomi har vi spurt om de har deltatt i digitale formidlingsplattformer, om de har tjent noe på det og hvordan de har opplevd dette. Vi har også spurt om deres framtidsutsikter og psykisk helse knyttet til koronakrisen.

Undersøkelsen ble formidlet gjennom Norske Dansekunstnere (NoDa) og Danseinformasjonens (DI) informasjons- og medlemskanaler. Undersøkelsen var åpen i ca. en måned, og vi fikk 209 svar. Det er viktig å presisere at ikke alle har svart på alle spørsmål. Dette blir kommentert i gjennomgangen av respondentenes svar.

Det er ikke overraskende flest kvinner som har besvart undersøkelsen, og majoriteten bor i Stor-Oslo. De er unge, og gjennomsnittsalderen er 34 år. 63 % av respondentene anser seg som utøvende eller utøvende/skapende dansekunstnere, mens 18 % har svart at de har undervisning som sitt hovedvirke. Majoriteten av respondentene (63 %) har en bachelorgrad eller tilsvarende.

Respondentene i undersøkelsen har relativt lav inntekt. Gjennomsnittlig årsinntekt for 2019 for dansekunstnerne i denne undersøkelsen lå på kr 282 800. Total personinntekt var dermed vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet, som til sammenligning lå på 569 900 kr i 2019 ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB).²

Undersøkelsen viser at gjennomsnittlig personinntekt for årene 2017-2019 var 321 200 kr. For 2020 var gjennomsnittsinntekten blant kunstnerne i undersøkelsen 307 100 kr. Dette er noe høyere enn gjennomsnittsinntekten i 2019, samtidig som det er lavere enn gjennomsnittet for årene 2017-2019.

Ikke uventet viser undersøkelsen veldig klart at mange dansekunstnere har to eller tre ulike virksomheter eller tilknytningsforhold i sitt virke. Dansekunstnere i Norge jobber primært i det frie, ikke-institusjonelle scenekunstheltet, hvor lappeteppeøkonomien preger arbeidsforholdene, og hvor man henter inntektene sine fra ulike ansettelsesforhold. Dansekunstnerne henter inntekter både fra kunstnerisk aktivitet, fra kunstnerisk tilknyttet virksomhet og fra ikke-kunstnerisk arbeid.

For mange dansekunstnere som jobber frilans som selvstendig næringsdrivende,

er ikke permitteringer og oppsigelser aktuelt, men arbeidsoppdrag ble kansellert eller utsatt som følge av pandemien og restriksjonene som fulgte. Blant de som var ansatt i privat eller offentlig virksomhet, oppgir 33 % at de har vært helt eller delvis permittert i 2020.

I undersøkelsen har vi også spurt om kunstneres reelle inntektstap knyttet til avlysninger og utsettelse, og undersøkelsen viser at kunstnerne i gjennomsnitt hadde et reelt inntektstap på 82 493 kr i 2020 (117 respondenter). I tillegg kommer et gjennomsnittlig inntektstap på 30 819 kr som følge av andre forhold, som f.eks. sykdom og stengt skole eller barnehage (94 respondenter). Utover de konkrete inntektstapene oppgir kunstnerne som har besvart undersøkelsen at de i 2020 i gjennomsnitt hadde 15 770 kr i utgifter knyttet til avlyste oppdrag og bestillinger (89 respondenter). Vår undersøkelse viser et reelt inntektstap som følge av avlysninger med mer tilsvarende 26 % av gjennomsnittsinntekten for 2020.

Det er et overraskende stort antall dansekunstnere som svarte nei på om de har søkt de ulike kompensasjons- og stimuleringsordningene. Dette er overraskende fordi vi ser i undersøkelsen at dansekunstnerne har opplevd inntektstap som en følge av koronapandemien. En av årsakene til at mange ikke har søkt er at kompensasjonsordningene er komplekse, og at det er krevende å navigere i de ulike tiltakene og ordningene. I tillegg kommer en oppfatning blant kunstnerne om at det var omfattende og tidkrevende å søke, og at midlene man kunne få var begrenset, altså var det uklart om det var verdt innsatsen når det var snakk om mindre beløp.

De ordningene som dansekunstnerne flest har benyttet er kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende samt dagpenger fra NAV. På spørsmål om hvorfor de ikke har søkt andre ordninger, er det ulike svar, men det er åpenbart at dansekunstnerne opplever at de faller

utenfor en del ordninger. Noen forteller at de har en sikkerhet gjennom stipend, ansettelse i SKUDA eller prosjektmidler, som har bidratt til å få dem gjennom krisen. Flere har også tatt alternativt arbeid som en følge av bortfall av oppdrag. Dette forklarer økt inntekt fra 2019 til 2020, da jobboppdrag utenfor kunstfeltet gjerne gir høyere inntekt.

På grunn av undersøkelsens utforming er det vanskelig å stadfeste entydig i hvilken grad dansekunstnerne har blitt kompensert for inntektstapene under pandemien. Dette skyldes at et ulikt antall respondenter har svart på de spørsmålene som må sammenstilles for å kunne konkludere entydig. Vi ser at spørsmålene har blitt tolket noe ulikt. Basert på en overordnet sammenstilling ser vi likevel at dansekunstnere i undersøkelsen i gjennomsnitt kun har fått kompensert 19 % av sitt inntektstap. Ser man derimot mer inngående på de ulike respondentene er det 30 respondenter som har fått kompensert mer enn 60 % av inntektstapet sitt, og dette samsvarer med den kompensasjonsgraden f.eks. dagpenger fra NAV gir. På den annen side er det hele 40 respondenter som oppgir å ha blitt kompensert mellom 0 og 50 % av sitt inntektstap, men av disse oppgir 17 respondenter at de overhodet ikke har blitt kompensert for sitt inntektstap. Dette betyr at 25 % av dansekunstnere som har respondert på disse spørsmålene i undersøkelsen ikke har blitt kompensert for noe av sitt inntektsbortfall gjennom pandemien.

Hele 66 % av respondentene i undersøkelsen svarte at de på grunn av pandemien har jobbet med dans på andre måter, som er nye eller annerledes for dem. Dette kan være at de har utviklet eller medvirket i digitale forestillinger, utviklet eller medvirket i utendørsforestillinger, tilpasset eksisterende prosjekter til smittevernreglene eller utviklet og gjennomført digital undervisning. Ca. 70 % svarer likevel at de ikke har deltatt i eller skapt live-strømmede danseforestillinger.

De som har skapt eller deltatt i live-strømmede forestillinger, har nesten ikke hatt billettinntekter, men de har fått noe honorar. Samtidig er kostnadene til digital formidling høy.

Erfaringene knyttet til det digitale er ulike, men vi ser en generell skepsis både til digitale forestillinger og det å arbeide digitalt i kunstprosjekters utviklingsfase. Derimot ser vi flere positive holdninger knyttet til digitale seminarer og samtaler, da dette virker demokratiserende (fordi alle kan delta), tidsbesparende og er mer bærekraftig (mindre reising).

På spørsmål om kunstnerne vurderer å legge ned sin kunstneriske virksomhet og gå over i et annet virke enn kunst og kultur, svarer 61 % nei. Samtidig er det ca. 40 % som enten har sagt ja, er usikre eller allerede har lagt ned virksomheten. Det betyr at dansekunsten kan miste mange av sine kunstnere. Dette er urovekkende, og vi ser tydelig at det i kunstsektoren vil bli langtidskonsekvenser av pandemien og av nedstengningene som fulgte.

Flere av respondentene sier at koronakrisen tydelig har vist hvor sårbart og vanskelig det er å leve som frilans dansekunster, og at dette har bidratt til at flere er usikre på fremtiden. Denne usikkerheten påvirker selvsagt også det psykiske. Hele 90 % av respondentene svarer at krisen har påvirket dem mentalt. Så mye som 82 % av respondentene har svart at koronasituasjonen i noen grad, stor grad eller svært stor grad har hatt negativ innvirkning på deres psykiske helse. Hele 61 % forteller at de i stor eller svært stor grad har opplevd lav tiltakslyst, mens 28 % forteller at de i noen grad har opplevd lav tiltakslyst. 61 % forteller at de ikke har opplevd økt inspirasjon/skaperglede. Selv om mange ønsker å fortsette som kunstnere, viser undersøkelsen helt klart at pandemien og de påfølgende restriksjonene har bidratt til større usikkerhet om fremtiden og hvorvidt dansekunst er noe man bør satse på.

3.0 DEMOGRAFI OG ØKONOMI

I kapittel 3 går vi gjennom demografien blant dansekunstnerne i undersøkelsen. Vi ser nærmere på kunstnerisk virke, utdanning og hvor respondentene bor. Vi har stilt en rekke spørsmål om kunstnernes økonomi og kartlagt gjennomsnittsinntekten for 2020, men også for årene forut for pandemien, slik at vi får et tydelig sammenligningsgrunnlag. Den siste leveårsundersøkelsen baserer seg på tall fra 2013, som nå begynner å bli noen år siden.³ I tillegg kommer poenget med at dansekunstnere ofte plasseres i felleskategorien scenekunstnere, noe som betyr at gjennomsnittsinntekten for dansekunstnere fremstår som høyere enn reelt fordi f.eks. skuespillere i gjennomsnitt tjener bedre enn dansekunstnere.⁴

3.1 Demografi blant dansekunstnerne i undersøkelsen

77 % av respondentene er kvinner, og 20 % menn.⁵ Det har alltid vært en stor overvekt av kvinner i dansekunsten, så dette er i tråd med det vi har registrert tidligere, og det samsvarer også med en undersøkelse NoDa gjorde i 2018, hvor 88 % av respondentene var kvinner og 12 % menn.

Dansekunsten er preget av unge kunstnere, og gjennomsnittlig alder for de som har svart på undersøkelsen er 34 år. Medianen

er omtrent lik. Dette samsvarer også med undersøkelsen som ble gjort av NoDa i 2018, hvor 40 % av de som svarte var mellom 26 og 35 år. I vår undersøkelse var den yngste respondenten 20 år, og den eldste 71 år.

Når det gjelder sivilstatus svarte 40 % av respondentene at de er enslige, 56 % er samboer/gift og 4 % svarte at de er skilt/separert.

Det var respondenter fra alle landets fylker, bortsett fra Møre og Romsdal. Ikke uventet var det flest respondenter fra Oslo kommune, 122 av totalt 209 respondenter. Hele 61 % av respondentene er altså bosatt i Oslo, og hvis man tar med respondenter fra Stor-Oslo (Oslo og Viken) utgjør disse totalt ca. 75 %. Dette gjenspeiler vår oppfatning av dansekunstfeltet, at majoriteten bor og virker i Oslo og Viken. I denne undersøkelsen har vi fått svar fra dansekunstnere fra 38 av landets 356 kommuner, og nest etter Oslo bor de fleste dansekunstnerne i Stavanger, Bærum og Bergen kommune. Det at majoriteten av dansekunstnere holder til i Stor-Oslo har også betydning for denne undersøkelsen, da vi vet at hovedstaden har vært hardest rammet av strenge smitteverns-restriksjoner og flere nedstengninger.

Det var 66 % som svarte at de ikke har hjemmeboende barn i husstanden. 30 % svarte at de har enten ett eller to barn

boende hjemme. Resterende respondenter hadde mellom 3-5 barn boende i husstanden. Med utgangspunkt i en gjennomsnittlig alder på respondentene på 34 år, kan vi anta at mange av dem ikke har barn, da det er usannsynlig at denne aldersgruppen har barn som allerede har flyttet ut.

På spørsmål om man eier egen bolig, er leieboer eller disponerer fri bolig svarte 54 % at de eier egen bolig, 39 % leier og 1,5 % disponerer fri bolig. Resterende prosent svarte «annet». At så mange som 54 % svarer at de eier egen bolig er litt overraskende, fordi gjennomsnittsalderen i undersøkelsen er 34 år og gjennomsnittlig inntekt for dansekunstnere er lav.

3.2 Kunstnerisk virke og utdanning

Vi har spurt hvilke kunstneriske kategorier/yrker respondenter regner som sitt kunstneriske hovedvirke. 23 % svarte at de primært anser seg som utøvende dansere, og 40 % regner seg som utøvende og skapende. Det var 18 % som svarte pedagog som hovedvirke, mens kun 10 % svarte at de betrakter seg selv som koreograf. 8 % har svart «annet» og de fleste i den kategorien peker på at de har flere av svaralternativene som hovedvirke, i tillegg til å jobbe administrativt og som produsent. Vi legger merke til at kun 10 % anser seg selv som koreograf. Dette henger trolig sammen med en større og langvarig diskusjon om koreografittelen, og at kategorien “utøvende og skapende” nå rommer mange av dem som tidligere ville kalt seg koreografer.

På spørsmål om hvilken sjanger man primært jobber innenfor, svarte ca. 60 % samtidsdans, 16 % svarte jazzdans/musikal og 14 % svarte hiphop/streetdans. Ca. 7 % svarte «annet», og her kommer det fram at en del primært jobber tverrfaglig innenfor flere sjangre, f.eks. samtidsdans og streetdans, opera, musikal og steppdans. De resterende jobber innen sjangrene klassisk ballett

(4,4 %) eller folkedans/tradisjonsdans (1,5 %). Det er viktig å påpeke at både DI og NoDa i stor grad når ut til de som jobber i det ikkeinstitusjonelle danse-kunstfeltet, og her skapes det flest samtidsdansforestillinger.

Majoriteten av respondenter (63 %) har en bachelorgrad eller tilsvarende, og nesten 20 % har en mastergrad eller tilsvarende som høyeste oppnådde kunstutdannelse. 7 % svarte at de har fagskoleutdanning og ca. 4 % svarte at de ikke har en kunstutdannelse. 50 % svarte at de har tatt kunstutdanningen sin i Norge, 21 % har tatt utdanningen sin i utlandet og 23 % i Norge og utlandet. Gjennomsnittet av respondenter avsluttet sin utdannelse i 2010, og har dermed hatt omtrent 10 års virke i kunstfeltet. Dette samsvarer godt med gjennomsnittlig alder i undersøkelsen, som var 34 år. Man er ofte utdannet med en bachelorgrad rundt 23-24 år, noe som ved 34 års alder vil bety ca. 10 års profesjonelt virke.

3.3 Inntekt

Respondenter i undersøkelsen ble bedt om å oppgi informasjon om inntektene sine for de siste tre årene. Gjennomsnittlig total inntekt for 2019 for kunstnerne i undersøkelsen lå på kr 282 800 (119 respondenter). Total personinntekt var dermed vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet, som til sammenligning for 2019 lå på 569 900 kr ifølge SSBs lønnsstatistikk.⁶

Undersøkelsen viser at gjennomsnittlig personinntekt for årene 2017-2019 var 321 200 kr (111 respondenter). For 2020 var gjennomsnittsinntekten blant kunstnerne i undersøkelsen 307 100 kr (118 respondenter). Dette er noe høyere enn gjennomsnittsinntekten i 2019, samtidig som det er lavere enn gjennomsnittet for årene 2017-2019. Sett i lys av dette kan gjennomsnitts-

inntekten for 2020 sies å ligge innenfor normal variasjon.

Det at inntekten i 2020 er noe høyere enn i 2019, på tross av pandemien, handler i stor grad om at kunstnerne har funnet annet arbeid under pandemien enn de vanligvis utfører, i tillegg til at de til en viss grad har blitt kompensert gjennom ulike kriseordninger. Det er viktig å påpeke at selv om den generelle inntekten har gått noe opp, har inntekten fra kunstnerisk virke gått ned. Det er altså annet arbeid, som generelt gir høyere inntekter enn kunstnerisk virksomhet, og i noen grad kompensasjoner, som har bidratt til høyere inntekt for 2020.

Rapporten *Kunst i tall 2020* viser at inntektene i scenekunstbransjen gikk kraftig ned i 2020. Rapporten, bestilt av Kulturrådet og utført av Rambøll, viser at inntektene innen scenekunst er halvert fra 2019 til 2020. I 2020 utgjorde samlede inntekter for scenekunstheltet 603 millioner kr mot 1 295 millioner kr året før.⁷ Det er viktig å presisere at offentlig og private tilskudd ikke inngår i *Kunst i tall 2020*, men at den kartleggingen forholder seg til billettinntekter og honorar for utenlandske visninger. Dette har stor betydning for dansekunsten, hvor nettopp tilskudd fra Kulturrådet utgjør en hovedfinansieringskilde. Med andre ord viser *Kunst i tall 2020* i større grad til hvordan pandemien har påvirket de overordnede inntektene i en kunstbransje, og ikke hvordan pandemien har påvirket enkeltkunstners økonomi.

Utover dette viser undersøkelsen vår at samlet inntekt i dansekunstners husstand i 2019 i gjennomsnitt var 503 200 kr (116 respondenter).

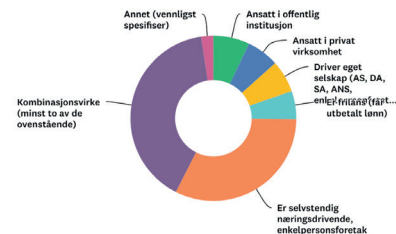
3.4 Kunstners arbeidssituasjon og tilknytningsforhold

På spørsmål om kunstners primære arbeidssituasjon, viser svarene blant 127 respondenter at de først og fremst er selvstendig

næringsdrivende eller har et kombinasjonsvirke bestående av flere inntektskilder, både som ansatt og med eget foretak.

Hva beskriver din primære arbeidssituasjon?

Besvart: 127 Hoppet over: 82

SVARVALG	SVAR	
Ansatt i offentlig institusjon	7,09%	9
Ansatt i privat virksomhet	6,30%	8
Driver eget selskap (AS, DA, SA, ANS, enkeltpersonforetak med ansatte)	6,30%	8
Er frilans (får utbetalt lønn)	5,51%	7
Er selvstendig næringsdrivende, enkeltpersonforetak (du fakturerer)	32,28%	41
Kombinasjonsvirke (minst to av de ovenstående)	40,16%	51
Annet (vennligst spesifiser)	Svar 2,36%	3
TOTALT		127

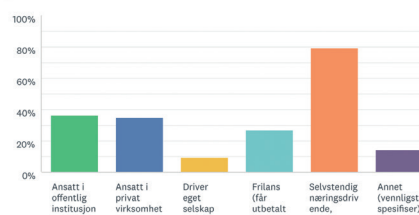
Tabell 1

Dette bekrefter vår opplevelse av arbeidssituasjonen for dansekunstnere i Norge, som altså primært befinner seg i det frie, ikke-institusjonelle kunstfeltet.

På spørsmål om hvilke arbeidsforhold respondentene har hatt i 2020, oppga nesten 80 % av 126 respondenter at de var helt eller delvis selvstendig næringsdrivende og fakturerte for oppdrag.

Hvilke arbeidsforhold har du hatt i løpet av 2020? (Flere svar mulig)

Besvart: 126 Hoppet over: 83

SVARVALG	SVAR	
Ansatt i offentlig institusjon	36,51%	46
Ansatt i privat virksomhet	34,92%	44
Driver eget selskap (AS, DA, SA, ANS, enkeltpersonforetak med ansatte)	9,52%	12
Frilans (får utbetalt lønn)	26,98%	34
Selvstendig næringsdrivende, enkeltpersonforetak (du fakturerer)	79,37%	100
Annet (vennligst spesifiser)	Svar 14,29%	18
Totalt antall respondenter: 126		

Tabell 2

37 % var i løpet av 2020 ansatt ved en offentlig institusjon, og 35 % var ansatt i privat virksomhet. 27 % oppgir å ha fått lønn som frilanser, mens bare knappe 10 % driver et eget selskap med ansatte. På dette spørsmålet var flere svaralternativer mulig, noe som medfører

at samlet svarprosent er høyere enn 100 %. Kombinasjonsvirket som kom frem i det foregående spørsmålet gjenspeiler seg også i tabell 2. Svarene viser med all tydelighet at mange kunstnere har to eller tre ulike virksomheter eller tilknytningsforhold i sitt virke. Dette er bakgrunnen for lappeteppeøkonomien og kompleksiteten som har gjort det vanskelig for dansekunstnere å søke kompensasjon gjennom ulike ordninger under pandemien.

Det er viktig å huske på at kunstnere bidrar til å skape sysselsetting for seg selv og for andre. Den offentlige debatten om kunstneren kan til tider tyde på at det eksisterer en idé om kunstneren som eksisterer utenfor ordinært arbeidsliv. Kunstnere kan regnes som vanlige arbeidere, selv om de ikke alltid arbeider fra kl. 8 til 16. Kunstnerne betaler skatt og avgifter til staten, som andre, og bidrar i så måte til fellesskapet. Dansekunstnere med prosjektstøtte eller lignende vil ofte engasjere andre danse- kunstnere, scenografer, kostymedesignere, musikere eller lyd- og lysdesignere. Reiser scenekunstnerne på turné vil det også bidra til sysselsetting i transportbransjen. Det er viktig at man anerkjenner kunstnere som en del av arbeidsstyrken i Norge, og at man ser hvordan denne økonomien, på tross av at den ikke er profitt-drevet, likevel bidrar til sysselsetting for flere yrker og i flere sektorer. Scenekunstfeltet, både det institusjonelle og det frie, kan forstås som et sammensatt økosystem, hvor de ulike rollene og tjenestene avhenger av hverandre. Sceneteknikere trenger en produksjon. Det er derfor viktig å forstå helheten og anerkjenne den arbeidsinnsatsen som legges ned.

3.5 Permitteringer under pandemien

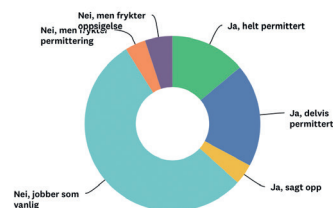
Av de som har vært ansatt i privat eller offentlig virksomhet oppgir 33 % av 79 respondenter at de i løpet av koronapandemien har vært helt eller delvis permittert. 14 % har i perioder vært 100 %

permittert, mens 19 % oppgir å ha vært delvis permittert. 4 % ble oppsagt, mens 54 % har jobbet som vanlig. På svartidspunktet våren 2021 fryktet fortsatt 9 % en oppsigelse.

Til deg som har krysset av for ansatt i offentlig/privat virksomhet: Er du eller har du vært permittert eller blitt sagt opp?

Besvart: 79 Hoppet over: 130

Tabell 3

Av de som har mistet sitt arbeid under pandemiens forløp oppgir om lag halvparten å ha vært permittert i 100 % eller sagt opp i kortere eller lengre perioder. Blant den resterende halvparten oppgis en permitteringsgrad på 50-70 %. Hvilken periode de har vært permittert og permitteringslengde, varierer svært mye blant de som har svart. 31 % ble permittert i en kortere periode rett etter nedstengningen i mars 2020, mens for andre har pandemien resultert i varige permitteringer fra slutten av 2020 og inn i 2021. Det store flertallet synes likevel å ha vært permitterte i kortere eller lengre perioder innenfor tidsrommet mars til oktober 2020. Det er imidlertid kun 26 respondenter som har svart utfyllende på når de har vært permittert.

3.6 Dansekunstnernes ulike inntektskilder

På spørsmål om hvor stor andel av kunstnernes inntekter som kommer fra ulike kilder, oppgir 51 % av de 126 respondenterne som har svart på dette spørsmålet at inntil 50 % av inntektene deres kommer fra rent kunstnerisk arbeid. 14 % oppgir at 50-70 % av inntektene deres kommer fra rent kunstnerisk arbeid, mens 34 % oppgir at 70-100 % av inntektene kommer fra rent kunstnerisk arbeid. 11 % av de som har svart på dette spørsmålet lever utelukkende

av sitt kunstneriske virke, det vil si at de har minst 90 % av inntekten sin fra ren kunstnerisk virksomhet.

Kunstnernes øvrige inntekter kommer fra kunstnerisk tilknyttet virksomhet, som for eksempel produsentarbeid, undervisningsvirksomhet og ikke-kunstnerisk arbeid.

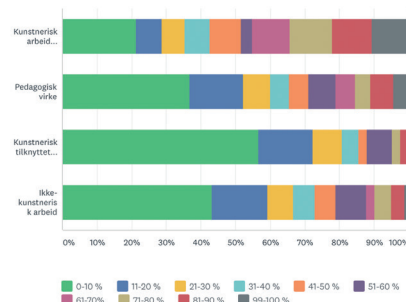
Det er mange dansekunstnere som også driver pedagogisk virksomhet, enten som hovedvirksomhet eller som del av en sammensatt arbeidshverdag. Flertallet av respondentene i undersøkelsen underviser i større eller mindre omfang. 36 % oppgir at 11-50 % av inntektene deres kommer fra et virke som pedagog, 14 % oppgir at 51-70 % av deres inntekter kommer fra undervisning, mens 15 % oppgir at så mye som 70-100 % av inntektene kommer fra slikt virke. Kun 4 % av respondentene har svart at hele 90-100 % av inntektene deres er fra pedagogisk virke, med andre ord at de utelukkende tjener penger på å jobbe som dansepedagoger. 37 % oppgir at så lite som 0-10 % av inntektene deres kommer fra pedagogisk virksomhet. Her har vi ikke hatt med et svaralternativ der man kunne rapportere inn ingen inntekt fra ulike typer virksomhet. En utbedret undersøkelse ville lagt til dette som svaralternativ, for å få klarhet i hvor mange dansekunstnere som ikke tar undervisningsoppdrag (eller andre typer oppdrag) overhodet. Vi forstår det likevel som at nær 40 % av de 126 respondentene ikke underviser, eller gjør det i et så lite omfang at det ikke har innvirkning på eller er av betydning for deres inntektssituasjon.

Vi har også spurt om inntektene fra kunstnerisk tilknyttet arbeid, som produsentvirksomhet, video- og fotoproduksjon, arrangørvirksomhet o.l. Her oppgir 57 % at de har 0-10 % av inntektene sine fra slikt arbeid. Vi forstår det slik at for nær 60 % av de som har svart, er kunstnerisk tilknyttet arbeid som inntektskilde ubetydelig. 31 % oppgir at

de har 11-50 % av inntektene sine fra slikt arbeid, 7 % har 51-70 % inntekt fra slikt arbeid, mens bare 4 % har 71-90 % inntekt fra kunstnerisk tilknyttet arbeid. Ingen har svart at de har mer enn 90 % inntekt fra denne typen virksomhet.

Hvor stor del av inntekten din kommer fra følgende arbeid? (Totalen må bli ca. 100 %)

Besvart: 126 Hoppet over: 83

Tabell 4

Til sist har vi spurt om hvor stor andel av inntekten som utgjøres av ikke-kunstnerisk arbeid, i betydningen at arbeidet man utfører ikke har noen forbindelse til kunstnerisk virksomhet overhodet. Hele 43 % av respondentene oppgir at kun 0-10 % av inntektene deres kommer fra ikke-kunstnerisk arbeid, noe vi tolker som at en stor andel av respondentene ikke trenger å søke inntektsgivende arbeid utenfor kunsten eller det kunstrelaterte. 35 % har 11-50 % av inntektene sine fra ikke-kunstnerisk virksomhet, mens 11 % har 51-70 % av inntektene fra slikt arbeid. 10 % oppgir at 70-100 % av inntekten kommer fra ikke-kunstnerisk arbeid, som i all hovedsak innebærer at de finansierer sitt kunstneriske virke og livsopphold med midler og inntekter utenfor kunsten.

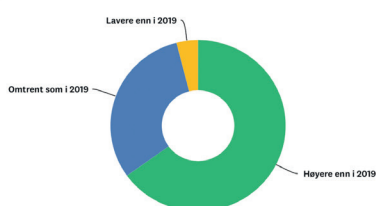
3.7 Forventninger og realiteter rundt kunstnernes inntektsutvikling i 2020

Før koronakrisen inntraff forventet respondentene i undersøkelsen i all hovedsak at deres inntekter i 2020 ville være høyere enn i 2019. 65 % forventet høyere inntekter i 2020 enn i 2019 og 40 % forventet den samme inntekten i 2020 som i 2019. Kun 4 % hadde en forventning om inntektsfall. Kunstnernes gjennom-

snittlige forventning om høyere inntekt viste seg ifølge undersøkelsen å bli en realitet, men helt klart av andre årsaker enn det man la til grunn for vurderingen. Dette kommer vi tilbake til i avsnittene om kompensasjonsordninger og andre inntekter.

Før korona-krisen slo til, hvordan forventet du at dine inntekter ville være i 2020?

Besvart: 126 Hoppet over: 83

Tabell 5

Som kapittel 3.3. viste, hadde kunstnerne i gjennomsnitt en total inntekt på kr 282 800 i 2019, mens den i 2020 utgjorde kr 307 100. Samtidig har vi i undersøkelsen spurt om kunstnernes reelle inntektstap knyttet til avlysninger og utsettelse. Undersøkelsen viser at kunstnerne i gjennomsnitt hadde et reelt inntektstap på 82 493 kr i 2020 (117 respondenter).

Utover de konkrete inntektstapene oppgir kunstnerne at de i 2020 i gjennomsnitt hadde 15 770 kr i utgifter knyttet til avlyste oppdrag og bestillinger (89 respondenter). I tillegg kommer et gjennomsnittlig inntektstap på 30 819 kr som følge av andre forhold, som f.eks. sykdom og stengt skole eller barnehage (94 respondenter).

Dette bildet speiler godt at undersøkelsens respondenter i hovedsak bor og virker i Stor-Oslo, der nedstengingen har vært strengest gjennom hele pandemiens forløp. Vi ser at kunstnerne melder om at de mistet inntekten i de samme periodene som nedstengningstiltakene i hovedstaden var på det strengeste.

Vi ser altså at gjennomsnittsinntekten steg fra 2019 til 2020 med omtrent kr 25 000, samtidig som gjennomsnittlig inntektstap var ca. kr 82 000. Bakgrunnen

for at inntekten i 2020 likevel var noe høyere enn i 2019, på tross av store inntektstap under pandemien, vil vi komme tilbake til i omtalen av kompensasjoner og andre arbeidsforhold, i kapittel 4.5.

3.8 Gjennomsnittlige arbeidsrelaterte utgifter og dekning av disse under pandemien

På spørsmål om hvor store dansekunstrelaterte utgifter kunstnerne har i snitt pr. mnd. varierer svaret stort, fra kr 0 til kr 110 000. Majoriteten ligger mellom 0 og 3000 kr i mnd. Det var 107 respondenter på dette spørsmålet, og gjennomsnittlige månedligearbeidsrelaterte utgifter utgjør kr 4125.⁸ Dersom enkeltsvaret på 110 000 kr holdes utenfor, da det skiller seg vesentlig fra de andre svarene og kanskje er et feilsvar, blir gjennomsnittet på dansekunstrelaterte utgifter pr. mnd. 3 127 kr.⁹ Ser vi derimot på medianen, ligger månedlig sum på 1500 kr.

Det er viktig å påpeke at det også innenfor det frie scenekunstheltet er store økonomiske forskjeller. Noen koreografer og kompanier har hatt flerårig støtte med betydelige beløp over flere år, og har takket være den støtten kunnet utvikle en virksomhet med kontinuerlig drift og mulighet for langsiktighet og kontinuerlig arbeid. Med dette følger også høyere månedlige utgifter, bl.a. til produsent, lønn og kontorutgifter. Andre drifter imidlertid sitt virke med prosjektmidler som kun gis til hvert enkelt prosjekt, som igjen medfører at det å binde seg til faste utgifter er problematisk.

På spørsmål om hvilke midler kunstnerne har benyttet for å betale faste utgifter i 2020, svarer de fleste (70 %) at de har brukt lønns- og honorarinntekter. Samtidig svarer hele 56 % av respondentene at de også har måttet benytte seg av oppsparte midler. 30 % svarer at de har hatt inntekter fra arbeid som ikke er dansekunstrelatert, og 37 %

har fått støtte fra NAV som har gått til å betale faste utgifter. 16 % sier at de har fått økonomisk støtte fra familie/nære venner for å betale faste utgifter i 2020. Her var det mulig å velge flere svaralternativ, da det er naturlig at man brukt ulike midler for å betale faste utgifter. Prosenten går derfor ikke opp i 100 %.

På dette spørsmålet har det vært mulig å krysse av på flere av svarvalgene, da svarkategoriene ikke er gjensidig utelukkende. Det er naturlig å se for seg at man har sydd sammen privatøkonomien sin i pandemien ved f.eks. både å søke dagpenger og bruke oppsparte midler.

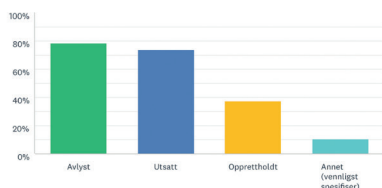
Selv om de fleste, 70 %, sier at de har brukt lønn- og honorarinntekter til å betale faste utgifter, er det helt tydelig at koronapandemien har gjort et kraftig innhogg i privatøkonomien ved at flere har måttet bruke oppsparte midler eller fått støtte/lån fra familie.

3.9 Avlysninger og utsettelse av kunstneriske visninger og prosjekter

Nær 80 % av kunstnerne i undersøkelsen opplevde å få forestillinger og prosjekter avlyst. 74 % opplevde utsettelse. Dette var et flervalgsspørsmål, og svarene viser at noen har opplevd både at forestillinger blir avlyst, utsatt og opprettholdt.

Opplevde du at oppdrag eller forestillinger ble opprettholdt, avlyst eller utsatt i 2020? (Flere svar mulig)

Besvart: 126 Hoppet over: 83

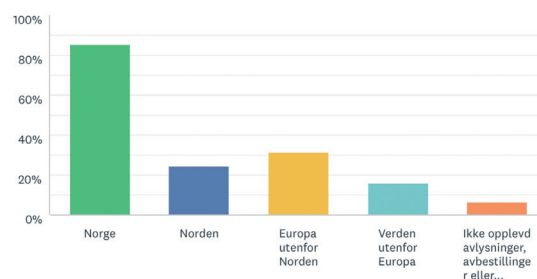
SVARVALG	SVAR
Avlyst	78,57% 99
Utsatt	73,81% 83
Opprettholdt	37,30% 47
Annet (vennligst spesifiser)	Svar 10,32% 13
Totalt antall respondenter: 126	

Undersøkelsen viser at majoriteten av respondentene har opplevd avlysninger og utsettelse.

På spørsmål om hvor avlysninger, avbestillinger og utsettelse kom fra, meldte 86 % at dette kom fra oppdragsgivere eller samarbeidspartnere i Norge, 25 % kom fra Norden, 32 % kom fra Europa utenfor Norden og 16 % kom fra resten av verden. Kun 6 % oppgir ikke å ha opplevd avlysninger, avbestillinger eller utsettelse (126 respondenter). Dette er i samsvar med bransjens internasjonale orientering og virksomhet, der tall fra Kulturrådet fra 2018 viser at om lag 40 % av virksomheten for dansekunstnere og kompanier i det ikke-institusjonelle feltet er oppdrag fra aktører i utlandet.¹⁰ På dette spørsmålet var det også mulig å velge flere svaralternativer, slik at svarprosenten ikke summerer til 100, som vi ser i tabell 7.

Fra hvor i verden har du opplevd avlysninger/avbestillinger/utsettelse?

Besvart: 126 Hoppet over: 83

Rapporten *Kunst i tall 2020* viser at inntektene fra utlandet til norsk scenekunstbransje er redusert med så mye som to tredjedeler fra 2019 til 2020.¹¹ Inntektene utgjorde 18 millioner kr i 2019, men var kun 6 millioner kr i 2020. Dette er en dramatisk inntektsnedgang, og når vi vet at mange norske dansekunstnere i stor grad turnerer og spiller forestillinger utenlands, har dette også stor betydning for dansekunstnernes økonomi.

Det kan være lett å forklare den store nedgangen i visnings- og opphavsinntekter fra utlandet utelukkende med pandemien, som i lange perioder har gjort det umulig å vise forestillinger i utlandet. Samtidig er det også viktig å se på andre endringer i finansieringsstrukturen som sammenfaller i tid. Ordningen «Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper» ble lagt ned høsten

2019, og erstattet av ordningen «Fri Scenekunst – kunstnerskap». Den gamle ordningen vektla internasjonale nettverk og visninger utenlands, mens det har ikke vært fremhevet i den nye ordningen. Det er fristende å spekulere i om denne endringen over noe tid vil føre til mindre visningsaktivitet i utlandet. Samtidig er det ingen tvil om at det er koronapandemien som i størst grad har bidratt til den voldsomme nedgangen i inntekter fra utlandet i 2020.

3.10 Nye inntektsstrømmer

35 % oppgir å ha fått nye inntektskilder under pandemien som de før ikke hadde. Det var 126 som besvarte dette spørsmålet og majoriteten har dermed svart nei. Inntekter for strømming var presisert unntatt i dette spørsmålet, men svarene her var likevel svært ulike. Noen har forstått nye inntekter som kompensasjon fra ordningene som er særskilt opprettet i forbindelse med pandemien. Dette var ikke intendert fra undersøkelsens side,

da det er behandlet i egne spørsmål senere i undersøkelsen. Her har det altså oppstått en uklarhet i forståelsen av hva nye inntekter er ment å innebære. Svarprosenten er derfor ikke representativ for det vi har søkt å avdekke med spørsmålet. Svarene vitner om at det som forstås som nye inntekter er alt fra mottatte krisestipender under Statens kunstnerstipend, nye prosjekter og nytt kunstnerisk arbeid og oppdrag, vikaroppdrag for kunstnere fra utlandet som har blitt nektet innreise, oppdrag innen andre bransjer som reklame- og filmoppdrag, inntekter fra arbeid utenfor kunstfeltet, undervisning, kompensasjoner fra NAV, bistand fra familie og venner, skribentvirksomhet og foredrag. Inntekten som rapporteres fra alle slike oppdrag, tilskudd og aktiviteter utgjør i gjennomsnitt 17 000 kr, men tallet bidrar ikke med den informasjonen vi hadde håpet, da dette er en sammenblanding av stimuleringsmidler, arbeid utenfor kunsten, kompensasjoner fra NAV og reelt sett nye oppdrag innenfor kunsten.

4.0 KOMPENSASJONS- OG STIMULERINGS-TILTAK FOR DANSE-KUNSTNERE UNDER KORONAPANDEMIEN

Dette kapitlet omhandler økonomiske og arbeidsrettede tiltak under pandemien. Det søker å kartlegge hvorvidt norske dansekunstnere har søkt de ulike kompensasjons- og stimuleringsordningene, hvorvidt de har fått søknader innvilget eller avslått, og eventuelt hva som er årsakene til at de ikke har søkt de nasjonale og fylkeskommunale kriseordningene.

Regjeringen Solberg, i samarbeid med Stortinget, la fra 16. mars 2020 til rette for flere kompensasjons- og stimuleringsordninger. For kunst- og kulturfeltet har hovedvekten av ordningene og tiltakene vært administrert av Kulturdepartementet (KUD). Det har også vært flere tilskuddsordninger på fylkes- og kommunalt nivå. Alle ordninger under NAV har gjennom pandemien vært administrert av Arbeids- og sosialdepartementet (ASD). Noen dansekunstnere har også kunnet benytte seg av ordninger under Næringsdepartementet (ND).

Vi registrerer at det er et stort antall respondenter som ikke har svart på spørsmålene knyttet til kompensasjon og stimulering. Det er færre respondenter i denne delen av undersøkelsen enn i øvrige deler. Bakgrunnen for dette kan være spørsmålenes kompleksitet, og at å besvare dem har vært tidkrevende.

4.1 Har dansekunstnere søkt kompensasjons- og stimuleringsordningene?

Vi har i første omgang ønsket å avdekke om dansekunstnere har søkt de ulike kompensasjons- og stimuleringsordningene. Her var det totalt 126 respondenter. Spørsmålet lister opp 23 ulike kompensasjons- og stimuleringsordninger, med svaralternativ som ja, nei, kjenner ikke til og ikke relevant. Det er forståelig at de omfattende spørsmålene om disse ordningene kan virke avskrekkende og derfor kan ha ført til at færre har svart.

Man kan kategorisere de ulike ordningene på følgende måte: Kunstnerisk innrettede ordninger rettet mot produksjon og formidling (Kulturrådet, Fond for utøvende kunstnere (FFUK), Fond for lyd og bilde (FFLB), Danse- og teatersentrums (DTS) administrering av UD-midler gjennom Norwegian Arts Abroad), kunstnerisk innrettede ordninger rettet mot enkeltkunstnere via stipender (Statens kunstnerstipend, Fond for utøvende kunstnere, DTS' administrering av stipend fra Oslo kommune og fylkes- og kommunalt nivå), NAV-ordninger, Kulturdepartementets stimulerings- og kompensasjonsordning administrert av Norsk kulturråd og andre ordninger (MVA-fritak, utsatt næringsskatt og økt

antall omsorgsdager for barn på grunn av stengte barnehager).

I denne delen ser vi på hvordan kompensasjons- og stimuleringsordningene har truffet dansekunstnere.

Det er et overraskende stort antall dansekunstnere som har svart nei på om de har søkt de ulike kompensasjons- og stimuleringsordningene. For alle ordningene og tiltakene, med ett unntak, oppgir de fleste at de ikke har søkt. Mange dansekunstnere har tidligere i undersøkelsen oppgitt å ha hatt inntektstap som en følge av koronapandemien, men de har likevel ikke søkt om å få disse kompensert. Vi kommer nærmere tilbake til mulige årsaker til at mange ikke har søkt eller ikke opplever ordningene relevante, men vi ser gjennomgående at ordningene er komplekse, og at det er krevende å navigere i de ulike tiltakene og ordningene.

Det eneste unntaket er kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende (under ASD), der 45 % oppgir at de har søkt og 35 % oppgir at de ikke har søkt. Kun 1 % oppgir å ikke kjenne til kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende, og 18% oppgir at denne ikke er relevant for dem. Denne ordningen har slik vi ser det derfor vært essensiell for dansekunstnere, gitt utvalget som har respondert på undersøkelsen. Generelt sett på kunst- og kulturfeltet er denne ordningen en av dem som har truffet enkeltkunstnere best, noe som ikke er overraskende, da det er svært få utøvende og skapende dansekunstnere som blir fast ansatt som arbeidstakere.

Dagpenger fra NAV har også vært en av de ordningene flest av våre respondenter har benyttet seg av. 41 % oppgir å ha søkt dagpenger, mens 42 % har oppgitt å ikke ha søkt. Det er ingen som oppgir å ikke kjenne til denne ordningen, og det er kun 15 % som har oppgitt at denne ikke har vært relevant for dem. Samlet sett er det altså disse to ordningene under NAV som

har vært de mest brukte ordningene for dansekunstnere gjennom pandemien. Det er disse to ordningene som flest har svart at de har benyttet seg av, og det er også disse som har færrest respondenter som oppgir at de ikke kjente til ordningene eller at de ikke var relevante.

Dansekunst i Norge produseres i stor grad med støtte fra ordningene under Norsk kulturråd, og det er derfor interessant å se på hvordan dansekunstnere har forholdt seg til muligheten for å kunne beholde tildelte midler selv om prosjektet ble utsatt eller avlyst. Det er kun 26 % som oppgir at de har gjort dette, mens 40 % oppgir at de ikke har gjort det. Blant de resterende respondentene oppgir 3 % at de ikke kjenner til dette, og for 31 % var ikke dette relevant.

Resultatene her er noe overraskende, men når man vet at tildelingsprosenten fra ordningene på scenekunstmrådet i Norsk kulturråd er så lav som 29 %, er det også svært mange dansekunstnere som ikke mottar tilskudd via disse ordningene. Det er dermed i utgangspunktet en mindre gruppe dansekunstnere som hadde prosjektmidler fra Kulturrådet da pandemien brøt ut. Følgelig er spørsmålet ikke relevant for en stor gruppe dansekunstnere. Vi kunne derfor forventet at flere enn 31 % hadde svart at dette spørsmålet ikke er relevant, men vi tror at flere av dem som ikke har hatt støtte fra Kulturrådet har svart nei på spørsmålet. da nei fikk den høyeste svarprosenten.

Ser vi på muligheten for å beholde midler fra de andre offentlige tilskuddsordningene, er det 80-90 % som har svart at de ikke har søkt eller at ordningene ikke har vært relevante.

Økte midler til kunstnerstipender var en viktig sak for kunstnerorganisasjonene både i 2020 og 2021. Vi har spurt om dansekunstnere søkte de følgende mulighetene for stipend: Via Statens kunstnerstipend (SKS), FFUK, fra Oslo

kommune via Danse- og teater-sentrum (DTS) eller via andre kommuner. Her oppgir 25 % å ha søkt stipender via SKS, 41 % søkte ikke og 20 % oppgir at disse ikke var relevante. 19 % søkte stipender via FFUK (disse var forbeholdt utøvende kunstnere), mens 50 % ikke søkte og 20 % av respondentene oppga at disse ikke var relevante. Oslo kommune sine stipendmidler ble forvaltet av DTS, og her var det 21 % som oppga at de søkte, 41 % oppga at de ikke søkte og 25 % responderte at disse stipendene ikke var relevante for dem. Andre lokale stipender hadde følgende fordeling: 11 % har søkt, 50 % har ikke søkt og for 27 % har dette ikke vært relevant.

Ser vi mer inngående på krisestipendene via SKS var det i 2020 totalt 148 dansekunstnere som søkte om ekstraordinære stipende.¹² Av disse var det 27 som ble innvilget stipend. I en normal søknadsrunde mottar stipendkomiteen for dansekunstnere mellom 400-500 søknader til de ulike stipendene under SKS, og vi registrerer dermed at det var et betydelig lavere antall som søkte de ekstraordinære stipendene i 2020 enn i de ordinære søknadsrundene.¹³

Samlet sett ser vi at en stor overvekt av respondentene oppgir at de ikke har søkt eller ikke har opplevd de ulike stipendene som relevante. Dette er noe overraskende da undersøkelsen har vist at hele 73 % av respondentene oppgir at de definerer seg som enten utøvende, utøvende og skapende eller koreograf, og stipendene i aller største grad var ment å treffe disse yrkesgruppene.

4.2 Hvorfor søker man ikke?

Vi har i det videre spurt hvorfor man ikke søkte på de ulike ordningene, og kun 59 respondenter har svart. Her viser svarene at mange har vært fast ansatt, ansatt i det offentlige og ikke blitt permittert eller at de har arbeidet som pedagog. Mange fast ansatte har ikke opplevd å bli permittert på grunn av pandemien, da arbeidsoppgaver blant annet har vært mulig å gjennomføre

digitalt. De mer kunstneriske innrettede ordningene og ekstraordinære stipender har vært forbeholdt utøvende og skapende dansekunstnere, og respondenter som oppgir å ha arbeidet som pedagog eller med kunstnerisk tilknyttet arbeid har derfor ikke kunne søke disse.

Flere respondenter oppgir at de har stipend eller er ansatt i Skuespiller- og danseralliansen (SKUDA), og at dette har medført at de ikke har samme behov for å søke ekstramidler for kompensasjon for bortfall av inntekter.

Flere respondenter oppgir likevel at de faller utenfor alle ordningene. Noen av disse, som f.eks. nyutdannede, har hatt utfordringer knyttet til ordningene under NAV fordi beregningsgrunnlaget har slått uheldig ut. Vi må også anta at flere antar at de ikke passer inn i ordningene, og at de ikke har hatt kapasitet til å sjekke ut alle muligheter grundig. Det er flere respondenter som oppgir at de ikke har hatt kapasitet til å søke, eller at de ikke ser det som økonomisk hensiktsmessig å søke, da man vil få utbetalt så lite. Omfattende søknadsprosesser som vil gi lite eller potensielt ingen avkastning, oppleves som lite hensiktsmessig å bruke tid på. Vi presiserer at vi ikke har gått inn i selve søknadsarbeidet og kan derfor ikke bekrefte om søknadsjobben faktisk er omfattende, men like gyldig i denne sammenhengen er at søknadsarbeidet oppleves som omstendelig og at dette har bidratt til å flere har unnlatt å søke kompensasjon.

Noen forklarer manglende søknader med at de har begynt å studere eller gått over til annet lønnet arbeid. Det er også interessant at det ble kommentert at man ikke har tapt så mye som andre, og at det derfor er andre kunstnere som trenger støtten mer. Noen har altså avstått å søke i solidaritet med dem som har større behov. Det er selvsagt sympatisk, samtidig som det også kan føre til færre søknader og en statistisk underrapportering på hvor kunstnere mange som har hatt tap.

4.3 Har dansekunstnere blitt kompensert?

På spørsmål om hvorvidt de som har søkt de ulike kompensasjons- og stimuleringsordningene har blitt innvilget kompensasjon eller stimuleringsmidler, ser vi dessverre at antall respondenter ikke samsvarer med antall respondenter som oppga å ha søkt på ordningene. For de ekstraordinære stipendene via SKS var det kun 30 respondenter som oppga å ha søkt stipend. Det er derimot totalt 53 respondenter som har svart på om de har mottatt stipend eller ikke. Dette er en gjennomgående utfordring med alle svarene i denne delen av undersøkelsen. Vi antar at antall som har søkt de ulike ordningene i det opprinnelige spørsmålet stemmer, men at noen respondenter har misforstått spørsmålsformuleringen i oppfølgingsspørsmålet. Vi vil i det videre derfor oppgi antall respondenter som har oppgitt å ha søkt noen av kompensasjons- og stimuleringsordningene sett opp imot hvor mange som oppgir å ha mottatt midler via de ulike ordningene.

Vi ser først på de mer kunstnerisk innrettede ordningene og ekstraordinære stipender. 31 respondenter oppgir å ha søkt om å beholde innvilget tilskudd fra Kulturrådet, og 23 av disse oppgir at de har fått innvilget søknaden, noe som tilsvarer 74 %. 30 respondenter har søkt som søkte om ekstraordinære stipender via SKS, og kun 9 av disse har blitt innvilget stipend, noe som tilsvarer 30 % uttelling. Ser vi derimot på antall søknader SKS faktisk mottok, var det 148 søknader fra dansekunstnere og 27 ble innvilget stipend, noe som tilsvarer 18 %. Det er viktig å presisere at tildelingsprosenten i denne undersøkelsen ikke samsvarer med den enkelte ordnings faktiske tildelingsprosent. Tildelingsprosenten i denne undersøkelsen forteller kun om tildelingene innenfor respondentgruppa.

Denne undersøkelsen viser at det ordningene under NAV som flest danse-

kunstnere benyttet seg av. 54 respondenter søkte kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende, og 38 oppgir å ha mottatt kompensasjon. 49 respondenter har oppgitt å ha søkt dagpenger fra NAV, og 36 oppgir å ha mottatt kompensasjon. Dette betyr at henholdsvis 70 % og 73 % av respondentene har mottatt kompensasjon fra ordningene under NAV.

Blant dansekunstnere har ordningene under NAV hatt mange søkere, men vi ser også at en stor prosentandel har fått innvilget kompensasjon via den ekstraordinære kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende og via den vanlige dagpengeordningen. De som har falt utenfor her kan tenkes å være nyutdannede dansekunstnere, som ikke har hatt opptjeningsgrunnlag, og dermed ikke har blitt inkludert i disse ordningene. Dette har vært en tilbakevendende utfordring i hele kulturfeltet, og noe våre respondenter har meldt om i undersøkelsen. Flere respondenter skriver også at de har arbeidet utenlands og derfor ikke har inntektsført inntekt i Norge, noe som har utelukket dem fra NAV-ordningene.

Videre har vi spurt respondentene som har mottatt tilskudd fra de kunstnerisk innrettede ordningene, hvor mye de har fått utbetalt. 15 respondenter oppgir å ha mottatt kr 0, mens 56 oppgir å ha mottatt tilskudd. Flere av dem som har mottatt tilskudd, har mottatt fra flere av de ulike ordningene, f.eks. stipend fra SKS og/eller FFUK og tildelte prosjektmidler. Noen kommenterer at de har lagt inn den totale prosjektsummen som er mottatt, men at denne summen inkluderer honorar til flere kunstnere i tillegg til produksjonskostnader. Andre har kun oppgitt sin andel av prosjektsummen, altså honoraret man har mottatt. Med dette som utgangspunkt vil de følgende beregningene og summene derfor ha noe feilmargin, da tallene som er lagt til grunn fra respondentenes side er basert på ulik beregning.

Høyeste kompensasjonssum som er oppgitt er kr 490 000, men dette er spesifisert som et prosjektilskudd som inkluderer flere kunstnere, og kan derfor ikke anses som et personlig tilskudd. En stor andel av de oppgitte summene over innvilget tilskudd ligger i størrelsesorden 60 000 til 150 000 kr. Totalt har de respondentene som har mottatt kompensasjon via de kunstnerisk innrettede ordningene fått kr 6 131 069, hvilket gir en gjennomsnittlig sum per respondent på kr 86 353.

På spørsmål om hvor stor prosentandel av det totale inntektstapet som har blitt kompensert, var det totalt 77 respondenter, men 7 av disse har oppgitt summer i kroner og ikke prosentandel, og disse er derfor tatt ut av beregningen.

Undersøkelsen viser at dansekunstnere i gjennomsnitt kun har fått kompensert 19 % av sitt inntektstap. Ser man derimot mer inngående på de ulike respondentene, er det 30 av dem som har fått kompensert mer enn 60 % av inntektstapet sitt, og dette samsvarer med den kompensasjonsgraden f.eks. dagpenger fra NAV gir. På den annen side er det hele 40 respondenter som oppgir å ha blitt kompensert opptil 50 % av sitt inntektstap, men av disse oppgir 17 respondenter at de overhodet ikke har blitt kompensert for sitt inntektstap. Dette betyr at 25 % av dansekunstnere som har respondert på undersøkelsen ikke har blitt kompensert for noe av sitt inntektsbortfall gjennom pandemien.

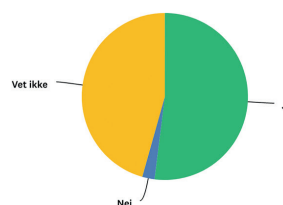
Delrapporten *Kunnskapsoppsummering: Konsekvenser av pandemien i kultursektoren og tiltak for gjenoppbygging*, som ble publisert 16. desember 2021, bekrefter at mange aktører og særlig de minste, ikke har fått støtte.¹⁴ Mange har heller ikke søkt. Dette gjelder særlig selvstendig næringsdrivende og små kulturbedrifter, som er det vi ser mest av i dansefeltet.

4.4 Behov for andre ordninger?

NoDa har gjennom hele pandemien opplevd at mange dansekunstnere melder om at de ikke har opplevd å bli ivaretatt gjennom de ordninger som finnes, og at de faller mellom alle stoler. Vi har derfor spurt om man mener at det trengs andre type ordninger for å ivareta dansekunstnere bedre. Det var totalt 125 respondenter på dette spørsmålet, og 52 % oppga at de mener at det er behov for andre tiltak, kun 2 % sa nei og hele 46 % var usikre.

Mener du det er behov for andre tiltak enn de som eksisterer per i dag?

Besvart: 125 Hoppet over: 84

Tabell 8

Videre spurte vi hvilke andre tiltak man skulle sett iverksatt. Her var det totalt 61 respondenter. En gjenganger er kommentarer knyttet til ordninger i NAV, og da spesielt kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende. Mange peker på at det med denne ordningen har vært en utfordring for nyutdannede og nyetablerte kunstnere å bli kompensert, fordi beregningsgrunnlaget ikke hensyntar at de ikke har virket som profesjonelle kunstnere. Mange påpeker at NAV ikke klarer å ivareta kunstnere som har skiftende inntektsgrunnlag (lønn og honorar), og at dekningsgrunnlaget på 60 % er veldig lavt, når kunstnerlønnninger generelt er lave. Flere peker på at man kunne vurdert høyere dekningsgrad for lavtlønnede. Noen respondenter peker på borgerlønn som et bedre alternativ gjennom pandemien.

Flere mener at det burde vært kanalisert mer midler gjennom ordningene i kulturrådet, og at Koreografiutviklingsordningen og stipender er gode tiltak, da de gir mulighet til kunstnerisk arbeid, som ikke krever en offentlig forestilling.

Det er kommentert av flere at kunst- og kulturlivet har hatt uforholdsmessig mye strengere regler å forholde seg til enn andre deler av samfunnet, og at restriksjonene burde vært avviklet/løst opp tidligere, slik at kunst- og kulturfeltet kunne gjenopptatt mer av aktiviteten. Dette ville naturlig nok bidratt til at flere kunne gjennomført prosjekter og opprettholdt sin inntekt.

Noen respondenter har også pekt på utfordringer knyttet til at inntekter fra internasjonalt arbeid ikke har blitt kompensert.

Slik vi ser det, gjenspeiler alle kommentarene godt hva som har vært utfordringene for dansekunstnere gjennom pandemien, og hva som kunne bidratt til at dansekunstnere kunne blitt kompensert for sitt inntektsbortfall i høyere grad enn de har blitt.

4.5 Dansekunstnernes økonomiske situasjon i 2020

Som nevnt var kunstnernes gjennomsnittsinntekt i 2020 kr 307 112. Dette er noe høyere enn gjennomsnittsinntekten fra 2019 på kr 282 783. Gjennomsnittlig årsinntekt for 2020 er imidlertid lavere enn gjennomsnittlig inntekt i de tre årene før pandemien inntraff (2017-2019) som utgjorde 321 188 kr.

For å tegne et bilde av den økonomiske situasjonen for den gjennomsnittlige dansekunstneren i 2020 basert på de tallene som er oppgitt i undersøkelsen, har vi gjort en sammenstilling av noen av undersøkelsens resultater. Gjennomsnittlig inntektstap for kunstnerne som følge av avlysninger, avbestillinger og utsettelse blant 117 respondenter tilsvarte 82 493 kr i 2020. I tillegg oppgir 98 respondenter ekstra gjennomsnittlige utgifter knyttet til avlysninger ol. tilsvarende 15 770 kr. Øvrige inntektstap som følge av andre forhold, som stengt barnehage og skole m.m., oppgis i

gjennomsnitt til 30 819 kr blant 94 respondenter. Hvis vi for eksemplets skyld antar at disse tallene er representative for kunstnerne i undersøkelsen samlet sett, utgjør det totale, gjennomsnittlige tapet for kunstnerne 129 082 kr i 2020. Det samlede tapet tilsvarer i så fall 42 % av gjennomsnittsinntekten i 2020. Inntektstapet som følge av avlysninger m.m. alene utgjør 26 % av gjennomsnittsinntekten i 2020.

Svarene i undersøkelsen viser imidlertid at gjennomsnittlig kompensasjon blant de 71 respondentene som har besvart spørsmålet om hvor mye de har fått i kompensasjonsmidler, utgjør 83 353 kr. Denne gjennomsnittlige kompensasjonen utgjør 63 % av de gjennomsnittlige totale tapene dersom vi også inkluderer de økte utgiftene som følge av avlysninger.

Kunstnerne i undersøkelsen oppgir imidlertid, på spørsmål om gjennomsnittlig kompensasjonsgrad, at de har blitt kompensert 19 % av tapte inntekter. Dette kan ha sammenheng med at det er forskjellige respondenter som har svart på de ulike spørsmålene. Undersøkelsens utforming, samt kapasitet, har ikke tillatt oss å gå nærmere inn i denne forskjellen.

Den gjennomsnittlige inntekten på kr 307 112 i 2020 tilsier dermed at de i tillegg til kompensasjon gjennom statlige ordninger som NAV samt de kunstneriske ordningene som er omtalt i detalj i tidligere kapittel, har kompensert for deler av inntektstapet gjennom å ta seg annet type arbeid. Flere respondenter melder om dette. Forventningen om høyere inntekter i 2020 enn 2019, som flertallet av respondenter oppga i undersøkelsen, ble for så vidt en realitet. Det skyldes imidlertid ikke økte kunstneriske arbeidsmuligheter, bedre avlønning og honorering, men dels at kunstnerne faktisk ble kompensert for inntektstap og at de selv skaffet annet arbeid som i mange tilfeller lønnes bedre enn det kunstneriske arbeidet de ellers ville utført.

I Menon Economics' undersøkelser fra 2020 var først forventningen om tapte inntekter som følge av avlysninger med mer oppgitt av scenekunstnere anslått til 58 % i juni 2020.¹⁵ Deretter ble tapsforventningen redusert til 44 % ut 2020 i en ny rapport fra oktober. Vår undersøkelse, som altså ble foretatt våren 2021 da alle økonomiske tall for 2020 var klare fra kunstnernes side, viser et reelt inntektstap som følge av avlysninger med mer tilsvarende 26 % av gjennomsnittsinntekten for 2020. Det er viktig å presisere at dette kun er en indikasjon, da vi med en slik undersøkelse ikke kan si med sikkerhet

hvor store tap kunstnerne har lidd. Samtidig er det en ganske klar indikasjon, antall respondenter tatt i betraktning.

I rene tall oppgis forventet tapt inntekt i 2020 som følge av avlysninger, avbestillinger og utsettelse i Menon Economics' rapport fra oktober til 120 519 kr for scenekunstnere. Dette er høyere enn de reelle inntektstapet for 2020 som våre respondenter har meldt inn til denne undersøkelsen (82 493 kr), som tyder på at de fant nye muligheter for å gjennomføre avtalt arbeid eller finne nytt arbeid – bedre enn hva situasjonen så ut til å gi rom for høsten 2020.

5.0 DIGITALISERING OG PSYKISK HELSE

Pandemien har ført til at dansekunstnere har måttet tenke nytt rundt eget virke. Pedagoger har måttet gjennomføre digital undervisning og/eller undervisning utendørs. Det har ikke vært mulig å gjennomføre forestillinger, og internasjonalt arbeid har i stor grad ligget brakk siden 13. mars 2020, noe som har rammet både de utøvende, de skapende kunstnerne og koreografene hardt.

Flere dansekunstnere har imidlertid tatt utfordringen og tenkt kreativt, noe som har ført til nye visningsformater og kommunikasjonsplattformer også for dansekunsten. Norsk kulturråd var tidlig på banen og omdisponerte tilgjengelige midler til en egen koronaordning, hvor mange dansekunstnere søkte med digitale og utendørsprosjekter. Blant mange unike prosjekter gjennom pandemien, kan man nevne dansekunstner Yaniv Cohens *Flekk*, et forestillingskonsept for barnehager og bursdagsbarn utendørs. Carte Blanche gjorde utdrag fra dansekunstnerne Ingeleiv Berstad og Kristin Helgebostad sin forestilling *Know Hows*, utenfor sykehjem i Bergen. Jo Strømgren Kompani utviklet og produserte i samarbeid med over 50 kunstnere 31 "JSK Corona Sessions", som en type digitale danseforestillinger, som ble publisert ukentlig fra april til desember 2020. Dette er kun tre eksempler på omstilling, men disse er også vesensforskjellige. Carte Blanche er en fast institusjon med statlig, fylkeskommunal

og kommunal støtte, mens Jo Strømgren Kompani også har hatt langvarig støtte, gjennom Kulturrådet og nå over statsbudsjettet. Dette er altså enheter med større økonomisk forutsigbarhet og fast ansatte som kan ivareta og utvikle nye kunstneriske prosjekter. For disse vil det naturlig nok være enklere å omdisponere midler og derav opprettholde aktivitet på en alternativ måte. Forestillingen *Flekk* er derimot et typisk eksempel fra det frie, ikke-institusjonaliserte feltet, hvor en enkeltkunstner, i dette tilfellet Cohen, på eget initiativ startet opp et koronavennlig prosjekt, som deretter mottok offentlig finansiering og co-produksjonsstøtte fra flere institusjoner.

Det er samtidig viktig å presisere at det digitale tilbudet i stor grad har fungert som erstatning for det fysiske formatet, som har vært en umulighet i perioder med nedstengning og strenge smittevernstiltak. Digitale format og tilbud har dermed i større grad vært preget av ad hoc-løsninger og eneste mulighet, heller enn å ha blitt utforsket og utviklet i og for seg selv.

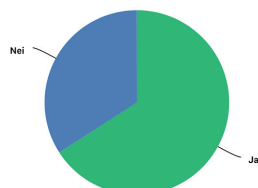
5.1 Nye arbeidsmetoder

I undersøkelsen spurte vi om man på grunn av pandemien har jobbet med dans på andre måter, som er nye eller annerledes for en, og her svarer ikke så overraskende hele

66 % ja, mens 34 % oppgir å ikke ha gjort det. Det vil si at av respondentene er det over 2/3 som har funnet nye og alternative måter å arbeide med dansekunst på.

Har du på grunn av korona-krisen arbeidet med dans på andre måter som er nye og annerledes for deg?

Besvart: 126 Hoppet over: 83

Tabell 9

Vi har bedt respondentene utdype hva de har gjort annerledes, og 82 respondenter har kommentert. I svarene finner vi fire gjengangere:

- 1) Utviklet eller medvirket i digitale kunstprosjekter/forestillinger
- 2) Utviklet og gjennomført digital undervisning
- 3) Utviklet og gjennomført utendørs kunstprosjekter/forestillinger
- 4) Utviklet nye prosjekter/tilpasset eksisterende prosjekter til smittevernrestriksjoner

40 av de 82 respondentene oppgir å ha deltatt i eller utviklet digitale kunstprosjekter/ forestillinger. 38 respondenter oppgir å ha undervist digitalt. 21 oppgir å ha deltatt i eller utviklet utendørs kunstprosjekter/-forestillinger og 9 respondenter oppgir å ha tilpasset eksisterende verk eller skapt nye verk som samsvarer med de til enhver tid gjeldende restriksjonene. Noen respondenter oppgir også å ha brukt mye mer tid på administrativt arbeid enn tidligere.

5.2 Digitale plattformer og livestrømmede forestillinger

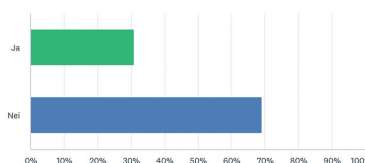
Digitale formater og plattformer har blitt viktigere gjennom pandemien og er noe som er kommet for å bli. Det må likevel utvikles ny kompetanse, og det må etableres gode

rammeverk som ivaretar lønn og vederlag samt lisenser og avtaler som sikrer opphaverne i henhold til åndsverkloven. Dette er også påpekt av Solbergregjeringen i deres strategidokument *Strategi for scenekunst 2021-2025*, som ble lagt frem i september 2021.¹⁶

Vi har spurt hvor mange som har deltatt i eller skapt livestrømmede forestillinger etter 12. mars 2020, og her var det 31 % som svarte ja, mens 69 % svarte nei.

Har du deltatt i eller skapt live-strømmede forestillinger etter 12. mars 2020?

Besvart: 126 Hoppet over: 83

Tabell 10

SVARVALG	SVAR	
Ja	30,95%	39
Nei	69,05%	87
TOTALT		126

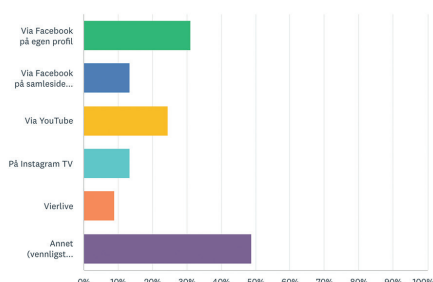
Dette samsvarer ikke helt med kommentarene fra spørsmålet over, men der var også digitale prøver en del av svarene og forklarer hvorfor færre i dette spørsmålet svarer å ha deltatt i livestrømmede forestillinger. At 69 % av respondentene oppgir å ikke ha deltatt i eller skapt livestrømmede forestillinger stemmer også godt med vår opplevelse av hvorvidt dansekunstnere har omfavnet det digitale formatet. Danseforestillinger er en live scenisk kunstform og er ikke så enkel overførbar til digitale formater. Det er også kostbart og krever høy teknisk kompetanse, noe som kan være årsaken til at det er få som oppgir å ha benyttet seg av dette formatet. Her kan det også sies at det er stor forskjell på et kunstprosjekt hvor digital formidling var tenkt som en del av prosjektet til at et eksisterende prosjekt må endres kraftig for å tilpasses det digitale formatet/digital formidling.

Videre fulgte vi opp med å undersøke hvilke plattformer dansekunstnere har

benyttet til å strøkke forestillinger. 31% oppgir å ha brukt egen privat Facebook-profil. 13 % oppgir å ha benyttet en annen samleside på Facebook (f.eks. *Brakkesnakk* eller *Brakkedans*). 24 % har strømmet via Youtube, 13 % via Instagram TV og 9 % via den nyetablerte plattformen Vierlive. Hele 49 % oppgir annet, og her er en stor gjenganger at man oppgir arbeids- eller oppdrags-givers kanaler/plattform, f.eks. en festival eller et programmerende teaters egen nettside.

Hvis ja, hvor har dere valgt å live-strømme forestillinger? (flere valg mulig)

Besvart: 45 Hoppet over: 164

Tabell 11

For å kunne utvikle og bedre ta i bruk de digitale mulighetene som finnes, er det nyttig å se på hvordan dansekunstnere så langt har erfart å skape for, utøve via eller se på digitale/livestrømmede danseforestillinger. 84 respondenter har gitt sine kommentarer til dette spørsmålet.

De absolutt fleste skriver at digitale formater aldri kan erstatte det fysiske formatet, og at spesielt danse- og scenekunst er vanskelig overførbart til digitale plattformer. Flere påpeker at resultatet blir flatere og at energien mellom sal og scene forsvinner i det digitale. Noen påpeker at digitale konserter kommuniserer og fungerer bedre for publikum enn det scenekunst gjør. Svært mange anerkjenner at digital formidling har vært nødvendig gjennom pandemien for å opprettholde aktivitet, men at de ikke ser hvordan dette skal kunne videreføres og utvikles når man kommer tilbake til en mer normal situasjon uten restriksjoner. For pedagoger og i undervisningssammenheng er det også flere som mener at ulempene er større

enn gevinstene, og at det i hovedsak er mer teoretisk undervisning og undervisning for eldre studenter som på en god måte lar seg gjennomføre digitalt. Mange melder også om at de ble mettet på digitale tilbud, og mistet interessen.

Samtidig var det også positive aspekter ved digital formidling. Muligheten til å nå langt flere og at man enkelt kan møtes på tvers av landet og landegrenser fremheves som positivt. Samtidig påpekes det at det trengs økt kompetanse og økte tilskudd for å kunne gjennomføre digitale aktiviteter på et høyere profesjonelt nivå.

5.3 Økonomi i det digitale

Om digitale muligheter innen dansekunsten skal kunne videreutvikles er økonomien et viktig aspekt. Vi spurte respondenter som hadde gjennomført livestrømming, om de tjente noe på det og hvor inntektene kom fra. 54 respondenter svarte på spørsmålet om de har tjent noe via billettinntekter, men 53 av disse svarte kr 0. Kun én respondent har hatt inntekt i form av billettinntekter, og dette utgjorde 7500 kr. Totalt 52 respondenter har svart på om de har tjent noe via donasjoner (Vipps/Spleis etc.), men kun 5 av disse har oppgitt en annen sum enn kr 0. Summene ligger mellom 400 og 4000 kr.

Når det gjelder honorar for digitale aktiviteter har 63 respondenter oppgitt å ha tjent til sammen 550 050 kr. Dette gir i gjennomsnitt 8731 kr i honorar pr. respondent. Høyeste oppgitte honorar er 200 000 kr, mens hele 37 respondenter oppgir å ikke ha mottatt honorar. Vi er usikre på om noen kan ha misforstått spørsmålet, da 200 000 kr i honorar for én enkelt person er et overraskende høyt beløp. Vi antar derfor at dette kan være det samlede honoraret, som skal deles på både koreograf og utøvere. Det er også noe usikkerhet knyttet til disse tallene, da det er flere respondenter som har svart

her, enn det tidligere i undersøkelsen var respondenter som svarte at de hadde deltatt i eller skapt livestrømmede forestillinger. Man må derfor anta at noen som ikke har deltatt i eller skapt livestrømmede forestillinger har svart på om man har tjent noe. Det kan også hende at noen av respondentene som har svart her har gjennomført livestrømmede undervisningsopplegg eller deltatt i seminar/holdt foredrag. Vi kan på grunn av dette ikke gi et entydig svar på hvilke inntekter dansekunstnere har hatt ene og alene på livestrømmede forestillinger. Samtidig er det helt tydelig at bortfall av inntekter fra fysiske visninger ikke har blitt erstattet av inntekter fra digital formidling.

Samme utfordring ser vi på kostnadssiden. Vi har spurt om hvor store utgifter kunstnerne har hatt til livestrømming etter 13. mars 2020. Her var det 72 respondenter som svarte, og vi må gjøre samme antakelse som over. Her har nok også langt flere som tidligere har oppgitt å ikke ha deltatt i eller skapt livestrømming svart. Totale kostnader som er meldt inn via respondentene beløper seg til kr 129 800. Hele 62 respondenter oppgir at de ikke har hatt noen kostnader knyttet til livestrømming, mens for de 10 respondentene som har hatt kostnader, varierer beløpene fra 600 til 70 000 kr. Flertallet ligger mellom 1000-5000 kr i kostnader.

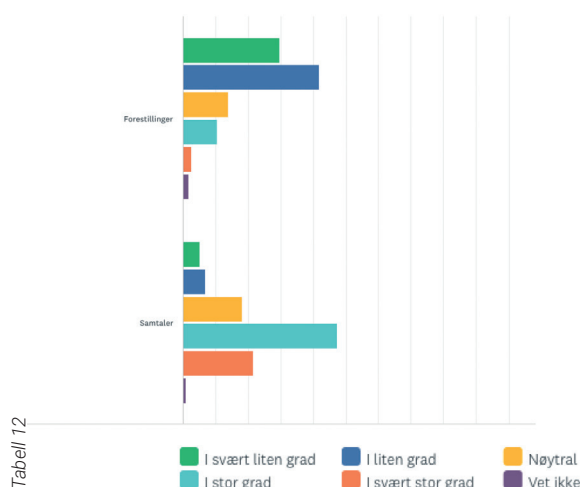
5.4 Mer eller mindre digitalisert?

Vi spurte respondentene om de tror at de ulike aktivitetene i feltet blir mer eller mindre digitalisert etter koronakrisen. 116 svarte på dette spørsmålet. Dansekunstnere tror ikke at produksjon, workshop, undervisning eller forestillinger blir mer digitale etter koronakrisen. Hele 71 % svarer at de i svært liten eller liten grad tror at forestillinger blir mer digitale etter krisen, og 73 % svarer at de ikke

tror produksjonen blir mer digital. For workshop er tilsvarende tall 63 % og for undervisning 68 %. Når det gjelder undervisning er 16 % nøytrale og 14 % tror at det blir mer digital undervisning.

I hvilken grad tror du følgende aktiviteter blir mer eller mindre digitalisert etter korona-krisen?

Besvart: 116 Hoppet over: 93

Når det gjelder seminarer og samtaler er tallene annerledes. Her tror faktisk 55 % av respondentene at seminarer i stor eller svært stor grad vil bli mer digitale etter krisen. For samtaler er andelen enda høyere, da hele 69 % tror at disse vil bli mer digitale.

Det er ikke overraskende at det er samtaler og seminarer som flest ser for seg at vil fortsette å være digitale og bli mer digitalisert etter krisen. Samtaler og seminarer har i mange tilfeller vist seg å fungere godt, og her er det viktig å understreke det demokratiske perspektivet i digitale seminar, foredrag og samtaler. Når slike tilbud tilbys digitalt, kan man delta uten å måtte reise, noe som betyr at innbyggere i hele vårt langstrakte land får de samme mulighetene til å delta. Digital deltagelse er både tid- og pengebesparende, men også mer bærekraftig og klimavennlig grunnet mindre reising og dermed lavere karbonavtrykk. Respondentene bekrefter disse aspektene i sine utdypende svar.

Det er heller ikke overraskende at produksjon av dansekunst er det som respondentene i minst grad tenker vil bli mer digitalisert. Vi vet at dansekunst ofte skapes gjennom

kollektive og kroppslige prosesser hvor man jobber sammen i studio. Det er vanskeligere å se for seg disse prosessene gjennomføres digitalt.

Vi vet at flere forestillinger har blitt omgjort eller tilpasset det digitale formatet, og selv om hele 71 % ikke tror forestillinger blir mer digitaliserte etter krisen, svarer 13 % at de i stor eller svært stor grad tror forestillinger blir mer digitalisert. Her er det viktig å påpeke at det er stor forskjell på å skape et verk med utgangspunkt for scene for så å omgjøre det til det digitale formatet versus det å skape med utgangspunkt i digital formidling.

Tallene gjenspeiler seg også i spørsmålet om i hvilken grad de følgende aktivitetene fungerer digitalt. Hele 75 % svarer at forestillinger i liten eller svært liten grad fungerer digitalt. 74 % svarer det samme for produksjon og 76 % svarer at undervisning i liten eller svært liten grad fungerer digitalt. For workshop går tallet noe ned, men fortsatt er det 70 % som mener at workshop i liten eller svært liten grad fungerer digitalt. Derimot ser vi at 53 % sier at samtaler i stor eller svært stor grad fungerer digitalt, og for seminarer er samme tall 37 %. Ved seminarer er det en tredeling, hvor omtrent 28 % er nøytrale og 24 % mener at de i liten eller svært liten grad fungerer.

Dette spørsmålet ble fulgt opp med mulighet til å utdype erfaringer og synspunkter angående digitalisering. Her ble det gitt 68 kommentarer. Som nevnt over ble det demokratiserende aspektet, sammen med økonomi og spart tid nevnt av flere.

Når det gjelder digital undervisning, er det mange som er skeptiske. Dette fordi man ofte ikke har godt nok utstyr eller har dårlig nettilgang eller kunnskap, slik at det blir dårlig lyd, hakking, forsinkelser i lyd/bilde og fordi man ikke får sett eleven ordentlig. Noen forteller at de har mistet mange elever grunnet manglende motivasjon til digital undervisning (ved kveldskoler), og

flere påpeker at det er vanskelig å vite om man når frem. Digital undervisning gir stor avstand og dårlig flyt. Samtidig skriver mange at det fungerer som en nødløsning og at det er bedre enn ingenting, når man ikke har hatt muligheten til å møtes fysisk. Når det gjelder digitale forestillinger er synspunktene varierte. Noen påpeker muligheten for å nå et annet publikum og det å ta i bruk ny teknologi som interessant og spennende. Samtidig er det flere som påpeker det tekniske aspektet, altså at det krever god teknologi, mye kunnskap og godt utstyr (som er kostbart) dersom man formidler danseforestillinger digitalt. Et stort flertall av kommentarene går på det man mister ved det digitale:

- Dybden og det menneskelige forsvinner i det digitale.
- Dansen er tredimensjonal og kroppslig, mens skjerm er todimensjonal og uten levende kropp.
- Å sitte hjemme og se en forestilling vil aldri bli det samme som en live, ekte versjon.
- Digitalisering fører til mer ensomhet og man blir mer inntrukket i egen verden. Jeg har aldri sett så lite forestillinger som nå, og aldri vært så lite delaktig i miljøet.
- Mister fellesfølelsen.
- Jeg blir en betrakter og kjenner ikke energien i rommet. Vi mister det essensielle ved dansen, kontakten med kroppen, energien vi deler i rommet, sanser og instinkter som er tredimensjonale. Via skjermen blir det platt.
- Jeg klarer ikke være kreativ over skjerm. Må være i samme rom, koble seg på hverandre, ikke via skjerm.

5.5 Legge ned virksomheten eller fortsette?

På spørsmål om kunstnerne vurderer å legge ned sin kunstneriske virksomhet og gå over i et annet virke enn kunst og kultur, svarer 61 % nei. Omtrent 16 % svarte ja.

Rundt 11 % var usikre, mens 12 % har svart annet, med en spesifisering.

Under annet er det flere som skriver at de avventer situasjonen, men at de ikke helt klarer å se for seg at ting skal bli normalt igjen, og at de derfor kanskje er nødt til å legge ned kunstnerisk virksomhet etter hvert. Flere skriver at de ikke ønsker eller har ønsket å endre virket sitt, men at de har vært nødt til å sikre inntekt fra andre steder og endre retning, slik at det er mulig å få jobb og tryggere inntekt.

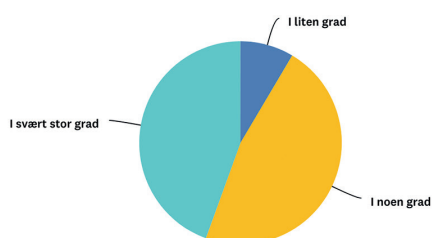
Mange forteller at de alt har gjort endringer, f.eks. har flere begynt å undervise eller skaffet seg andre jobber. Selv om flertallet, 61 %, har svart nei på om de vurderer å legge ned sin kunstneriske virksomhet som en følge av pandemien, er det faktisk så mye som omtrent 40 % som enten har sagt ja, er usikre eller allerede har lagt ned virksomheten. Det betyr at dansekunsten kan miste mange av sine kunstnere. Dette er urovekkende, og vi ser tydelig at det vil være langtidskonsekvenser av pandemien og av nedstengningene som fulgte.

5.6 Psykisk helse

Andre konsekvenser som pandemien og nedstengningen har hatt, er påvirkning på dansekunstnernes psykiske helse. På spørsmålet om hvordan koronakrisen har påvirket kunstnerne mentalt svarer hele 44 % at den har påvirket dem i svært stor grad. 47 % svarer at krisen har påvirket dem i noen grad mens kun 9 % svarer i liten grad. Dette er høye tall, hvor over 90 % svarer at krisen har påvirket dem mentalt. Samtidig er vi ikke overrasket.

Hvordan har denne krisen påvirket deg mentalt?

Besvart: 117 Hoppet over: 92

Tabell 13

Dette spørsmålet ble fulgt opp med spørsmål om hvordan koronakrisen har påvirket ulike faktorer i arbeidshverdagen deres. Hele 61 % forteller at de i stor eller svært stor grad har opplevd lav tiltakslyst, mens 28 % forteller at de i noen grad har opplevd lav tiltakslyst. Det vil si at nesten 90 % av respondentene i denne undersøkelsen opplever lavere tiltakslyst grunnet koronakrisen.

61 % forteller at de ikke har opplevd økt inspirasjon/skaperglede, mens 13 % melder om at krisen har ført til økt inspirasjon/skaperglede.

På spørsmål om de har hatt mer tid til å øve, svarte 60 % negativt (ikke i det hele tatt eller i liten grad), mens 22 % forteller at de i noen grad har hatt mer tid til å øve.

På spørsmålet om de har hatt mer tid til å skape og produsere, svarte også 60 % negativt (ikke i det hele tatt eller i liten grad). Her svarte 25 % at de i noen grad har hatt mer tid til å skape/produsere.

På spørsmålet om de har hatt mer tid til kontorarbeid/administrasjon svarte et flertall, 77 %, at de i noen grad, stor grad eller i svært stor grad har fått mer tid til dette. Her kan det være på sin plass å minne om at administrasjon i det frie prosjektbaserte scenekunstheltet i stor grad er gratisarbeid.

Her var også en mulighet for utdypning av svarene. Noen fremhever krisen som en mulighet for tid til selvrefleksjon, stillhet og andre helsebringende aktiviteter, mens mange påpeker at det utrygge og uklare har vært tungt og stressende. Det er tungt psykisk å planlegge produksjon og forestilling når man er så usikker på om det faktisk kan realiseres. Krisen har også medført mye ekstraarbeid og mer kontorarbeid grunnet avlysninger, utsettelse og kompensasjonssøknader. I tillegg er det tidkrevende å være oppdatert på hvilke regler som gjelder.

På spørsmål om hvordan kunstnerne vurderer sin egen helse knyttet til korona, har vi listet opp seks påstander som kunstnerne skulle vurdere fra «ikke i det hele tatt» til «i svært stor grad». Så mye som 82 % av respondentene har svart at koronasituasjonen i noen grad, stor grad eller svært stor grad har hatt negativ innvirkning på deres psykiske helse. Kun 2 % svarer at krisen ikke har hatt innvirkning på deres psykiske helse.

Totalt 54 % svarer at de ikke eller kun i liten grad har vært plaget av søvnvansker knyttet til korona, mens 22 % svarer at de i stor grad eller svært stor grad har vært plaget av søvnvansker relatert til krisen.

92 % svarer at de i noen grad, i stor grad eller svært stor grad er bevisst på å ivareta egen psykiske helse. 91 % svarer at de i noen grad, stor grad eller svært stor grad er bevisst på å ivareta egen fysiske helse (trening, kosthold og søvn). Samtidig svarer så mange som 75 % at de i noen grad, i stor grad eller svært stor grad har vært mer nedstemt enn vanlig under korona.

5.7 Tanker om fremtiden

På spørsmål om kunstnerne frykter at de ikke skal kunne fortsette å jobbe med dansekunst etter koronakrisen, svarer hele 63 % nei, mens 37 % svarer ja. Her hadde de også muligheten til å utdype med ytterligere kommentarer. Blant de som krysset ja, er det mange som peker på hvordan kunst og kultur har blitt nedprioritert under krisen, at man ikke blir ansett som viktig og at Solberg-regjeringen har vist liten vilje til å trygge kulturbransjen gjennom ulike ordninger.

Flere viser til at de ikke har fått trent slik de burde eller at de ikke har opprettholdt treningen, både i mangel av rom og treningstilbud, men også fordi de har vært nødt til å ta andre jobber for å tjene penger. Dette går igjen utover muligheten

til å trene. Flere forteller også om at krisen har ført til at nettverket forsvinner og at det har vært vanskeligere å opprettholde kontakten med utlandet når man ikke kan reise.

De som har krysset for nei, og som ikke frykter at de ikke skal kunne jobbe med dansekunst etter koronakrisen forteller om sterkt engasjement og motivasjon, og at krisen har synliggjort at man trenger kunst og kultur som samler folk fysisk. Flere påpeker at de som frilansere har vært gjennom flere bølger og nedgangstider tidligere, og at man er vant til å klare seg med lite. Mange skriver at stipender, prosjektstøtte fra Kulturrådet og ansettelse i SKUDA er vesentlig for at de kan fortsette sitt virke.

På spørsmål om hvordan kunstnerne opplever mulighetene for å skaffe nye oppdrag fra 2021 svarte hele 67 % at de tenker det er vanskeligere enn før, mens 31 % svarte samme som før. 2 % svarte at de tror det blir enklere enn før. På spørsmål om arbeids- og karriereutsikter har vi stilt fire spørsmål kunstnerne skulle svare på:

- På spørsmålet om de i lys av koronasituasjonen har vurdert å endre karrierevei, svarte 57 % at de ikke har vurdert det eller kun vurdert det i liten grad. 23 % har i noen grad vurdert å endre karrierevei.
- På spørsmålet om de opplever sine framtidsutsikter innenfor yrket som gode har 29 % svart ikke i det hele tatt eller i liten grad. 39 % har svart i noen grad, mens 30 % har svart at de i stor eller svært stor grad anser framtidsutsiktene sine som gode.
- På spørsmålet om de opplever utsiktene til nye jobboppdrag som gode, svarer 41 % at de ikke gjør dette eller kun gjør det i liten grad. 34 % opplever i noen grad utsiktene til nye oppdrag, mens 21 % svarer at de i stor eller svært stor grad anser utsiktene til nye jobber som gode.
- 39 % svarer at de ikke i det hele tatt eller kun i liten grad har tilstrekkelig

med jobboppdrag. 30 % sier at de i noen grad har tilstrekkelig med jobboppdrag, mens 28 % sier at de i stor eller svært stor grad har tilgang til tilstrekkelig med jobboppdrag.

Undersøkelsens avsluttende spørsmål var et åpent spørsmål om hvordan kunstnerne tror at koronakrisen vil påvirke dansekunsten i fremtiden. 88 respondenter svarte og flere av svarene går igjen. Under følger et lite utdrag av noen av tilbakemeldingene som ble gjentatt av flere.

- Flere tror dansen eller arbeid med dansen vil bli mer digitalt. Det digitale gir rom for nye samarbeid på tvers av geografi, og kanskje også et sterkere nasjonalt samarbeid?
- Flere tror at pandemien kan påvirke dansekunsten gjennom alternative visningsarenaer og formater på forestillingene.
- Flere tror også at mer tid til refleksjon vil kunne synes i kunsten. Samtidig er det også flere som tror at savnet av fellesskap og avstanden vi har holdt til hverandre under pandemien vil gjenspeile seg i kunsten som lages fremover.
- Nye strukturer for reising og turneer vil også påvirke kunsten, både kunstnerisk og organisatorisk, tror flere.
- Mange er redde for at dansekunsten mister kunstnere. Færre vil satse på dans og scenekunst fordi krisen har tydeliggjort hvor sårbar frilans-dansekunsttilværelsen er. Flere er særlig bekymret for de helt unge, nyutdannede og de som ikke har etablert seg ennå.
- Noen tror krisen vil bety mindre støtte til dansekunst i fremtiden, fordi dansen og kunsten har vært lite prioritert i krisen. Mange kunstnere opplever at man ikke blir sett på som viktig. Kunst blir ikke tatt på alvor i Norge.
- Andre tror derimot at krisen vil gi mer støtte til dansekunst, fordi politikerne nå ser hvor viktig det er med live scene-kunst og hvor viktig det er for folk å møtes og dele kunstneriske opplevelser. Flere tror at det vil bli større interesse for levende kunst på scenen, kunst som samler publikum.
- Flere er samtidig redde for at det kan ta lang tid å få publikum tilbake til salen.
- Mange uttrykker forsiktig optimisme, så lenge det kommer mer støtte og bedre infrastruktur for dansekunstnere. Det må i så fall skje en endring.

6.0 OPPSUMMERING

Undersøkelsen har vist helt tydelig at dansekunstnernes økonomi er sammensatt og kompleks. Mange livnærer seg primært av kunstnerisk arbeid, men noen henter også inntekter fra kunstnerisk relevant arbeid eller ikke-kunstnerisk aktivitet. Noen få er ansatt, ofte i små stillinger, men de aller fleste jobber som frilansere og selvstendig næringsdrivende.

Økonomisk sett har koronapandemien vært svært utfordrende for dansekunstnere i Norge, fordi de har opplevd store inntektstap. Det samlede tapet tilsvarer i gjennomsnitt 42 % av kunstnernes gjennomsnittsinntekt i 2020. Inntektstapet som følge av avlysninger av forestillinger m.m. alene utgjør 26 % av gjennomsnittsinntekten i 2020. I hvilken grad de har blitt kompensert gjennom ulike ordninger varierer i stor grad. 25 % oppgir å ikke ha fått noen form for kompensasjon, hvilket innebærer at de har dekket alle pandemirelaterte tap selv, eller med støtte fra familie og venner.

Kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende er den ordningen som har truffet enkeltkunstnere best, noe som ikke er overraskende da det er svært få utøvende og skapende kunstnere som blir ansatt som arbeidstakere. Det er derfor synd at ASD og Solberg-regjeringen stadig foreslo å redusere

og kutte denne ordningen. Red Alert-aksjonen høsten 2020 og et sterkt påtrykk fra kunstnerorganisasjonene bidro til at ordningen ble utvidet.

Stipender til kunstnere er en annen ordning som helt tydelig treffer godt, og som bidrar til større forutsigbarhet for kunstnerne. Dersom politikere og beslutningstakere ønsker å utbedre og styrke kunstnerøkonomien må det rettes en dedikert og målrettet innsats med tilpassede tiltak direkte mot kunstnerøkonomien, både gjennom styrking av velferdsordninger, som f.eks. stipendordninger, og høyere økonomiske rammer.

På tross av store inntektstap og kompensasjonsordninger, som i varierende grad har vært tilgjengelige og treffsikre for kunstnernes del, viser undersøkelsen at gjennomsnittsinntekten for kunstnerne som deltok utgjorde 307 112 kr i 2020. Dette er om lag 25 000 kr høyere enn gjennomsnittsinntekten fra 2019. Årsinntekten for 2020 anses likevel å ligge innenfor normal variasjon hvis vi sammenligner med inntektene de hadde de 3 siste årene før pandemien. Kunstnernes forventning om høyere inntekter fra 2019 til 2020 ble dermed en realitet, men dessverre ikke som følge av økt kunstnerisk aktivitet eller bedre lønninger og honorarer. Snarere

viser undersøkelsen at kunstnerne til dels ble kompensert, men også at de tok jobber utenfor kunstnerisk virksomhet. Annet, ikke-kunstnerisk arbeid, gir generelt høyere inntekter enn kunstnerisk arbeid.

Undersøkelsen viser også at koronakrisen har ført til at mange dansekunstnere har innsett hvor usikker og utrygg arbeidssituasjon de fleste dansekunstnere har, og at pandemien har gjort dette usikre fundamentet enda mer usikkert. Flere forteller at de derfor ønsker å ta annen utdanning eller finne andre, økonomisk tryggere jobber.

Undersøkelsen viser at mange kunstnere allerede våren 2021, da undersøkelsen ble gjennomført, har gjort endringer grunnet pandemien, ved at de har skaffet seg andre jobber eller lagt om praksisen sin. Selv om flertallet, 61 %, har svart nei på om de vurderer å legge ned sin kunstneriske virksomhet som en følge av pandemien, er det faktisk rundt 40 % som enten har sagt ja, er usikre eller allerede har lagt ned virksomheten. Det betyr at dansekunsten kan miste mange av sine kunstnere. Dette er urovekkende, og vi ser tydelig at det vil bli langtidskonsekvenser av pandemien og av nedstengningene som fulgte.

Undersøkelsen viser at livestrømming og digitale formater ikke er et optimalt valg for dansekunstnere. Flesteparten har valgt ikke å ta i bruk digitale formater og plattformer, og blant dem som har benyttet dette, har de færreste tjent stort på det så langt. Inntekter for digital dansekunst har ikke veid opp for bortfallet av inntekter kunstnerne har opplevd. Opplevelsen for både pedagoger, utøvere, koreografer og publikum til digital formidling er i stor grad avventende eller negativ, og det er tydelig at respondentene i denne undersøkelsen mener at liveformatet og den fysiske tilstedeværelsen av publikum fremdeles trumfer og overgår digital formidling.

I all hovedsak understøtter svarene våre antakelser om at dansekunstnere har vært særlig utsatte under pandemien, noe som var utgangspunktet for at Norske Dansekunstnere og Danseinformasjonen valgte å gjennomføre denne undersøkelsen. Undersøkelsen viser med tydelighet at dansekunstnerne har et svakt økonomiske utgangspunkt, i form av lave gjennomsnittsinntekter. Vi visste at dansekunstnerne var lavtlønnet, men det er fortsatt overraskende å se hvor lave inntekter mange dansekunstnere har, sammenlignet med gjennomsnittsinntekten i Norge.

Det ser også ut til at usikkerhet og til dels manglende eller utydelig informasjon rundt kompensasjons- og stimuleringsordninger har gjort at flere kunstnere har vært tilbakeholdne med å søke disse ordningene. Det er også en tendens til at kunstnerne har valgt å finne andre løsninger gjennom f.eks. å ta andre typer jobber heller enn å legge innsats i omfattende søknader med fare for avslag. Det kan også tenkes at dansekunstnere som er vant til høy avslagsprosenten i Kulturrådet, vil overføre den erfaringen til andre søknadsprosesser, og dermed unnlate å søke, da innsatsen vurderes som for høy for en potensiell lav avkastning. Men dette er ikke undersøkt i denne undersøkelsen.

Det er samtidig en klar oppfatning blant kunstnerne at NAV ikke har tilstrekkelig kompetanse og systemer som er godt nok tilrettelagt for å kunne ivareta deres behov. Kunstnerne har møtt et NAV som ikke har hatt godt nok innblikk i og forståelse for deres sammensatte økonomiske situasjon. I kombinasjon med de øvrige effektene av pandemien, samt det faktum at kunstnerne og kultursektoren har vært blant de hardest rammede når det kommer til nedstengningstiltak, har dette hatt sterk innvirkning på kunstnernes vilje, mulighet og evne til å fortsette å virke som kunstnere i

fremtiden samt på deres psykiske helse. For dansekunsten, som uavhengig av pandemien har en løs struktur og lite institusjonaliserte forhold, ser vi at pandemien har rammet svært hardt.

NoDa og DI opplever at restriksjonene som har rammet kultursektoren, og særlig den delen av kunsten som lever av direkte og fysisk kontakt med publikum, har vært urimelig harde. Forholdet mellom nedstenging/strengte antallsbegrensninger og den erfarte smittespredningen ved slikt kulturaktiviteter, hvor publikum sitter på faste plasser, henger ikke sammen. Det oppleves paradoksalt at man ellers kan bevege seg rundt på rimelig fulle

kjøpesentre, sitte tett i tett på T-bane og fly, men samtidig må overholde langt strengere smittevernstiltak i kunst- og kultursektoren. NoDa og DI anerkjenner koronapass som et godt virkemiddel, som vil kunne bidra til at man kan redusere restriksjonene og dermed opprettholde aktiviteten.

Når denne rapporten sluttføres er vi inne i en ny periode med sterke restriksjoner, og kunst- og kultursektoren går på nytt en usikker tid i møte. Det er ingen tvil om at pandemien og de medfølgende nedstengningene og restriksjonene vil ha langsiktige negative konsekvenser for en hel kunstform.

Sluttnoter

¹ *Kunstnerundersøkelsen 2013, kunstnerenes økonomi*, Telemarksforskning, rapport 350. <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/kunstnerundersokelsen-2013/2631/> [lest 10. desember 2021].

² <https://www.ssb.no/statbank/table/11417/tableViewLayout1/> [lest 10. desember 2021].

³ *Kunstnerundersøkelsen 2013, kunstnerenes økonomi*, Telemarksforskning, rapport 350. <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/kunstnerundersokelsen-2013/2631/> [lest 10. desember 2021].

⁴ Ibid.

⁵ 2 % ønsket ikke å oppgi kjønn og 1 % svarte annet på dette spørsmålet.

⁶ <https://www.ssb.no/statbank/table/11417/tableViewLayout1/> [lest 10. desember 2021]

⁷ *Kunst i tall 2020, Inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst*, av Røed, Sjøvold, Slemndal og Stampe, 2021, s. 8.

<https://www.kulturradet.no/fou/vis-artikkel/-/kunst-i-tall-2020-nyhetssak> [lest 20. desember 2021].

⁸ $331\,425 / 106 = 3127$ $441\,425 / 107 = 4125$ kr

⁹ Man kan spekulere i om vedkommende som har svart 110 000 kr har tenkt på årsbasis og ikke månedlig. Noen andre respondenter har også svart på årsbasis, fordi variasjonen er stor mellom månedene, men da har respondentene presisert dette i svaret. I de tilfellene har vi tatt utgangspunkt i en gjennomsnittlig månedlig utgift.

¹⁰ I Kulturrådets rapportering for ordningene Prosjektstøtte - Fri scenekunst dans og Basisordningen fra 2018 fremgår det at 38 % av forestillinger med tildeling fra disse ordningene ble spilt i utlandet dette året.

¹¹ *Kunst i tall 2020, Inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst*, av Røed, Sjøvold, Slemndal og Stampe, 2021, s. 8. <https://www.kulturradet.no/fou/vis-artikkel/-/kunst-i-tall-2020-nyhetssak>

¹² Tallene er hentet fra informasjon oversendt NoDa fra utvalgsleder for SKS Trude Gomnæs Ugelstad.

¹³ Dette er tall NoDa har fått oppgitt fra sekretær i stipendkomiteen for dansekunst Sara Christophersen.

¹⁴ Kulturrådet (2021): *Kunnskapsoppsummering: Konsekvenser av pandemien i kultursektoren og tiltak for gjenoppbygging*, s. 9. <https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/gjenoppbygging-av-kultursektoren-delrapport-desember-2021> [lest 20. desember 2021].

¹⁵ Menon Economics, rapport 56/2020: *Koronakrisen og kultursektoren, endringer i aktivitet i mars og april 2020*, <https://www.menon.no/publication/koronakrisen-og-kultursektoren/> [lest 10. desember 2021] og Menon Economics, Rapport 69/2020: *Koronakrisens virkninger på kultursektoren: Resultater fra en spørreundersøkelse*. <https://www.menon.no/publikasjoner/?publication-text=kultur&search=true&publication-language=all&publication-year=all&publication-author=all> [lest 10. desember 2021].

¹⁶ *Strategi for scenekunst 2021-2025*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-scenekunst-2021-2025/id2870385/> [lest 10. desember 2021].

APPENDIX:

Undersøkelsens spørsmål

- 1: Er du mann, kvinne, annet eller ønsker ikke å oppgi.
- 2: Hvilket år er du født?
- 3: Sivilstatus
- 4: I hvilket fylke bor du?
- 5: I hvilken kommune bor du?
- 6: Hvor mange hjemmeboende barn er det i husstanden?
- 7: Eier du egen bolig, er du leieboer eller disponerer du fri bolig?
- 8: Nedenfor er vi listet opp forskjellige kunstneriske kategorier. Hvilken av disse betrakter du som ditt kunstneriske hovedvirke? (Danser (primært utøvende), pedagog, koreograf, utøvende og skapende, annet)
- 9: Hvilken sjanger jobber du primært innenfor? (Klassisk ballett, jazzdans/musikal, samtidsdans, hiphop/streetdans, folkedans/tradisjonsdans, annet)
- 10: Hva er din høyeste oppnådde kunstutdanning?
- 11: Hvis du har tatt kunstutdanning, hvor har du tatt kunstutdanningen din?
- 12: Hvis du har tatt en kunstutdanning, hvilket år fullførte du din høyeste kunstutdanning?
- 13: Har du tatt, eller tar du, annen utdanning på universitets- eller høyskolenivå i Norge eller i utlandet som ikke er kunstutdanning?
- 14: Hvis ja, hvilke(n) annen utdanning på universitets- og høyskolenivå som ikke er kunstutdanning har du tatt/tar du?
- 15: Hvis ja, hvilken grad oppnådde du i disse fagene?
- 16: Hva var din totale inntekt i 2019? (Brutto – alle tall videre ønskes i brutto)
- 17: Hva er husstandens samlede inntekt i 2019?
- 18: Hva var din gjennomsnittsinntekt for årene 2017, 2018 og 2019? (altså sett sammen og delt på tre år)
- 19: Hva beskriver din primære arbeidssituasjon?
- 20: Hvilke arbeidsforhold har du hatt i løpet av 2020? (Flere svar mulig)
- 21: Til deg som har krysset av for ansatt i offentlig/privat virksomhet: Er du eller har du vært permittert eller blitt sagt opp?
- 22: Til deg som har krysset av for ansatt i offentlig/privat virksomhet og at du har blitt permittert: Hvilken periode har du vært permittert og hva var permitteringsgraden?
- 23: Hva var din inntekt i 2020? (Anslag er greit, om ikke tallene er klare)
- 24: Hvor stor del av inntekten din kommer fra følgende arbeid? (kunstnerisk arbeid, pedagogisk virke, kunstnerisk tilknyttet arbeid, ikke-kunstnerisk arbeid)
- 25: Før korona-krisen slo til, hvordan forventet du at dine inntekter ville være i 2020? (høyere enn i 2019, omtrent som i 2019 eller lavere enn i 2019)
- 26: Opplevde du at oppdrag eller forestillinger ble opprettholdt, avlyst eller utsatt i 2020? (Flere svar mulig)
- 27: Hvilket tidsrom har du mistet inntekten din for i 2020? (Flere alternativer er mulig)
- 28: Omtrent hvor stort har ditt reelle inntektstap i 2020 vært som følge av faktiske avlysninger, avbestillinger og utsettelse siden nedstengelsen 12. mars?
- 29: Hvor store utgifter har du hatt i 2020, i forbindelse med oppdrag og bestillinger som nå er avlyst eller avbestilt siden nedstengelsen 12. mars?
- 30: Omtrent hvor stort har ditt reelle inntektstap vært som følge av andre forhold (f.eks. egen/barns sykdom, eller stengt skole (bhg) enn faktiske avlysninger eller utsettelse for 2020, siden nedstengelsen 12.mars?
- 31: Fra hvor i verden har du opplevd avlysninger/avbestillinger/utsettelse? Flere svar mulig. (Norge, Norden, Europa utenfor Norden og verden utenfor Europa.
- 32: Har korona-krisen gitt deg inntekter som du ellers ikke ville hatt? (Unntatt strømming som kommer senere i undersøkelsen))
- 33: Hvis ja, hvor kommer disse inntektene fra?
- 34: Hvor mye penger anslår du at du har tjent på slike oppdrag/initiativ? Rundt av til nærmeste 1000 kr
- 35: Har du søkt noen av følgende kompensasjons- og stimuleringstiltakene fra det offentlige for 2020?
 - Beholde innvilget tilskudd fra Kulturrådet
 - Beholde innvilget tilskudd fra FFUK
 - Beholde innvilget tilskudd fra Fond for lyd og bilde
 - Beholde innvilget tilskudd fra DTS
 - Beholde innvilget tilskudd fra Den kulturelle skolesekkes
 - Beholde innvilget tilskudd fra Dansenett Norge
 - FFUK sin ekstraordinære støtte til tapt honorar for kunstnere
 - Ekstraordinære Covid-19-stipend fra SKS
 - Ekstraordinære Covid-19-stipend fra FFUK

- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra Oslo kommune (via DTS)
- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra andre kommuner
- Tilskudd til koronatiltak fra Kulturrådet
- Kompensasjonsordningen til kulturarrangører fra Kulturrådet
- Stimuleringsordningen til kulturarrangører fra Kulturrådet
- Tilleggsbevilgninger (komp. for merkostnader/utgifter) fra Kulturrådet
- Kompensasjonsordning (dagpenger) for selvstendig næringsdrivende via NAV
- Dagpenger
- Sosialstønad
- Sykepenger for selvstendig næringsdrivende
- Økt antall omsorgsdager (stengt bhg/skole)
- Økt antall dager med egenmelding
- Utsatt MVA
- Utsatt forskuddsskatt for næringsdrivende

36: Hvis nei på alle, hvorfor har du ikke søkt på noen av disse ordningene?

37: Dersom du har søkt noen av de følgende kompensasjons- og stimulerings tiltakene, har du fått innvilget kompensasjon fra noen av ordningene for 2020?

- Beholde innvilget tilskudd fra Kulturrådet
- Beholde innvilget tilskudd fra FFUK
- Beholde innvilget tilskudd fra Fond for lyd og bilde
- Beholde innvilget tilskudd fra DTS
- Beholde innvilget tilskudd fra Den kulturelle skolesekken
- Beholde innvilget tilskudd fra Dansenett Norge
- FFUK sin ekstraordinære støtte til tapt honorar for kunstnere
- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra SKS
- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra FFUK
- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra Oslo kommune (via DTS)
- Ekstraordinære Covid-19-stipend fra andre kommuner
- Tilskudd til koronatiltak fra Kulturrådet
- Kompensasjonsordningen til kulturarrangører fra Kulturrådet
- Stimuleringsordningen til kulturarrangører fra Kulturrådet
- Tilleggsbevilgninger (komp. for merkostnader/utgifter) fra Kulturrådet
- Kompensasjonsordning (dagpenger) for selvstendig næringsdrivende via NAV
- Dagpenger
- Sosialstønad
- Sykepenger for selvstendig næringsdrivende
- Økt antall omsorgsdager (stengt bhg/skole)
- Økt antall dager med egenmelding
- Utsatt MVA
- Utsatt forskuddsskatt for næringsdrivende

38: Hvis ja, hvor mye har du fått fra kunstnerisk innrettede ordningene? (Se bort fra stønad fra NAV)

39: Hvis ja, hvor stor prosentandel av det totale inntektstapet ditt har blitt kompensert gjennom disse ordningene (inkl. NAV)?

40: Mener du det er behov for andre tiltak enn de som eksisterer per i dag?

41: Hvis ja, hvilke andre tiltak ønsker du at ble iverksatt/iverksettes?

42: Har du på grunn av korona-krisen jobbet med dans på måter som er nye og annerledes for deg?

43: Hvis ja, hva har du gjort som er nytt og annerledes for deg?

44: Har du deltatt i eller skapt live-strømmede forestillinger etter 12. mars 2020?

45: Hvis ja, hvor har dere valgt å live-strømme forestillinger? (Flere valg mulig)

46: Hvilke erfaringer har du med live-strømming etter 12. mars 2020? (kan være både som skapende, utøvende eller publikum)

47: Hvor store inntekter har du hatt på live-strømming i 2020, etter 12. mars (Sett 0 om du ikke har hatt noen inntekter).

48: Omtrent hvor store utgifter har du hatt i forbindelse med strømming etter 12. mars 2020 (Sett 0 om du ikke har hatt noen inntekter).

49: Vurderer du å legge ned din kunstneriske virksomhet og gå over i et annet virke enn kunst og kultur?

50: Hvor store dansekunstrelaterte utgifter for har du i snitt per måned? (F.eks. leie av studio, kontor etc.)

51: Hvilke midler har du å benyttet for å betale faste utgifter i 2020?

- Oppsparte midler
- Lønn- og honorarinntekter
- Ikke dansekunst relatert arbeid
- Partners inntekt
- Økonomisk støtte fra familie/nære venner
- NAV
- Offentlige midler
- Annet

52: I hvilken grad tror du følgende aktiviteter blir mer eller mindre digitalisert etter korona-krisen? (Svaralternativ: I svært liten grad, i liten grad, nøytral, i stor grad, i svært stor grad og vet ikke)

- Forestillinger
- Samtaler
- Workshops
- Seminarer
- Undervisning
- Produksjon

53: I hvilken grad synes du følgende aktiviteter fungerer digitalt?

- Forestillinger
- Samtaler
- Workshops
- Seminarer
- Undervisning
- Produksjon

54: Utdyp gjerne dine erfaringer og synspunkter angående digitalisering.

55: Hvordan har denne krisen påvirket deg mentalt?

Svaralternativ: Ikke i det hele tatt, i liten grad, i noen grad, i svært stor grad

56: Hvordan har koronakrisen påvirket følgende faktorer i arbeidshverdagen din?

Svaralternativ: Ikke i det hele tatt, i liten grad, i noen grad, i svært stor grad

- Økt inspirasjon/skaperglede
- Mer tid til kontorarbeid/administrasjon
- Mer tid å skape/produsere
- Mer tid til å øve
- Lav tiltaksløst

57: Hvordan vurderer du egen helse knyttet til korona?

Svaralternativ: Ikke i det hele tatt, i liten grad, i noen grad, i svært stor grad, vet ikke/ikke relevant

- Jeg har et akseptabelt stressnivå i jobben min
- Koronasituasjonen har hatt negativ innvirkning på min psykiske helse
- Jeg har vært plaget av søvnvansker
- Jeg har vært mer nedstemt enn vanlig under korona
- Jeg er bevisst på å ivareta min fysiske helse (trening, kosthold og søvn)
- Jeg er bevisst på å ivareta min psykiske helse

58: Frykter du at du ikke skal kunne fortsette å jobbe med dansekunst etter korona-krisen?

- Ja, hvorfor?
- Nei, hvorfor ikke?

59: Hvordan opplever du mulighetene for å skaffe nye oppdrag i 2021?

Vanskeligere enn før, samme som før, enklere enn før.

60: Arbeids- og karriereutsikter?

Svaralternativ: Ikke i det hele tatt, i liten grad, i noen grad, i svært stor grad, vet ikke/ikke relevant

- Jeg har for tiden tilgang til tilstrekkelig med jobboppdrag
- Jeg opplever utsiktene til nye jobboppdrag som gode
- Jeg opplever mine framtidsutsikter innenfor yrket som gode
- Jeg har i lys av korona-situasjonen vurdert å endre karrierevei

61: Hvordan tror du korona-krisen vil påvirke dansekunsten i fremtiden?

Flekk av koreograf Yaniv Cohen ved Kulturparken FUS barnehage i Oslo, 26. mai 2020.
Dansere: Madeleine Fairminer, Maja Furnes, Oda Bjørholm, Chollada Phinitduang.
Foto: Yaniv Cohen.

danseinfo.no
norskedansekunstnere.no
© 2022